

Prologos

Tampereen yliopisto

VUOROVAIKUTUKSEN TUTKIMUKSEN PÄIVÄT

2022

30.9. - 1.10.2022

Tampere

#vvpaivat

SISÄLLYSLUETTELO

Ohjelma	3
Vuorovaikutuksen tutkimuksen päivät 2022	5
Päivien pääpuhujat	6
Perjantai 30.9. keynote: <i>Stephanie Fox</i>	6
Lauantai 1.10. keynote: <i>Pekka Isotalus</i>	7
Työryhmät ja puheenvuorot	8
Työryhmät I	8
Työryhmät II	12
Työryhmät III	16
Työryhmät IV	19
Abstraktit	23
Työryhmät I	23
Työryhmät II	36
Työryhmät III	46
Työryhmät IV	54

OHJELMA

PERJANTAI 30.9.

11.00	Ilmoittautuminen alkaa	Linna
12.15	Konferenssin avaus Prologos ry puheenjohtaja <i>Kaisa Laitinen</i> Esiintyjä <i>Duo Murumuru</i>	Linna K104
12.30	Keynote: Stephanie Fox	Linna K104
13.45	Tauko	
14.00	Työryhmät I	
15.15	Kahvitarjoilu	
15.45	Työryhmät II	
19.00	Iltajuhla Saivo Kitchen & Bar of Moments, Ratapihankatu 54	

LAUANTAI 1.10.

10.00	Keynote: Pekka Isotalus	Linna K104
11.15	Tauko	
11.30	Työryhmät III	
12.45	Lounas	
13.30	Työryhmät IV	
14.45	Vuoden vuorovaikutusteko & Gradupalkinto	Linna K104
15.30	Päätössanat	Linna K104

HEI OPISKELIJA!

SUUNNITTELE PROLOGOKSELLE HAALARIMERKKI!

Haluaisitko kantaa haalareissasi Prologoksen haalarimerkkiä?

Suunnittele meille haalarimerkki, joka kuvastaa mielestäsi parhaiten Prologos ry:tä ja tavoittaa viestinnän ja vuorovaikutuksen ytimen akateemisen kekseliäästi!

Lähetä ehdotuksesi lomakkeella linkin takaa tai skannaamalla QR-koodi. Ehdotus lähetetään kuvana, joka voi olla joko tietokoneella kokonaan tehty, tai esimerkiksi puhelimella otettu kuva käsin piirretystä luonnoksesta.

Prologos ry:n johtokunta valitsee merkin, josta toteutetaan Prologos ry:n ensimmäinen oma haalarimerkki!

Pidätämme oikeudet tuotannollisista syistä johtuviin muutoksiin alkuperäiseen luonnokseen.

Lomakkeelle tästä:

<https://link.webropol.com/s/prologos-haalarimerkki>

Vuorovaikutuksen ja tutkitun
tiedon puolesta jo vuodesta 1989

prologos.fi

Prologos Ry

@Prologos_ry

VUOROVAIKUTUKSEN TUTKIMUKSEN PÄIVÄT 2022

JÄRJESTELYTOIMIKUNTA

Marja Eklund, yliopisto-opettaja, Tampereen yliopisto
Karoliina Karppinen, yliopisto-opettaja, Tampereen yliopisto
Kaisa Laitinen, yliopistonlehtori, FT, Jyväskylän yliopisto
Rasa Jämsen, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto
Eeva Kaarne, yliopisto-opettaja, Helsingin yliopisto
Lassi Lemmetyinen, konferenssis sihteeri, Tampereen yliopisto

PROLOGOS RY:N JOHTOKUNTA

Kaisa Laitinen, puheenjohtaja
Maija Gerlander, varapuheenjohtaja
Eeva Kaarne, rahastonhoitaja
Lassi Rikkinen, sihteeri
Elina Kreuz, viestintävastaava
Marja Eklund, tapahtumavastaava, TENKin tukihenkilö
Janne Niinivaara, ProBlogin toimitussihteeri
Manne Maalismaa, podcast-tuottaja
Rasa Jämsen, tapahtumavastaava

PERJANTAI 30.9. KEYNOTE

Stephanie Fox

Associate Professor, Communication, Université de Montréal

What Collaboration Entails: From the Traitorous to Team Care

Collaboration is an essential activity that is highly prized by contemporary organizations across a range of sectors. Yet consensus on its definition is elusive. In this keynote presentation, I draw on over 15 years of researching interprofessional collaboration in healthcare organizations to explore various conceptual definitions of collaboration, as well as when and why these definitions matter.

I argue that competing definitions contribute to a paradigmatic tension between the functionalist conceptualizations embraced by many organizations and the social constructionist and critical approaches often adopted by communication scholars who study collaboration. From this diversity, it follows that the role of communication is multi-faceted when it comes to collaboration.

However, while there is broad practical and theoretical agreement on the importance of communication to collaboration, an organizational emphasis on effectiveness often fails to recognize the complexity of this relationship and, in particular, the constitutive role of communication. This can negatively impact the experience of work, contributing to stress, burnout, and other unfortunate consequences for collaborators. Hence, this talk is an invitation to collectively imagine how communication and social interaction scholars can aid policy and decision makers to enlarge their understanding of communication and collaboration, and what this might mean for on-the-ground organizational practice.

LAUANTAI 1.10. KEYNOTE

Pekka Isotalus

Professori, viestintä, Tampereen yliopisto

Minne menet ja mistä tulet medioitu vuorovaikutus?

Esitelmässään Pekka Isotalus kuvaa omien tutkimustensa kautta medioidun vuorovaikutuksen tutkimuksen kehitystä vuosikymmenten aikana. Isotalus on ensimmäisiä suomalaisia tutkijoita, joiden kiinnostus on kohdentunut vuorovaikutukseen medioidussa kontekstissa. Esitelmässä eri ajanjaksojen mediaympäristö ja tutkimusaiheet sekä elämänvaiheet kietoutuvat toisiinsa. Ajan myötä mediaympäristön muuttuessa medioidun vuorovaikutuksen ymmärtäminen, käsitteellistäminen ja tutkimuskohteet ovat muuttuneet.

Medioidulla vuorovaikutuksella esitelmässä tarkoitetaan ihmisten välistä vuorovaikutusta, joka tapahtuu jonkin median välityksellä, kautta tai yhteydessä. Vanhimmat medioidun vuorovaikutuksen teoriat ovat 1950-luvulta, ja vuosituhannen vaihteeseen saakka nämä teoriat käsittelevät ensisijaisesti viestintää joukkoviestimissä. Isotaluksen ensimmäiset medioitua vuorovaikutusta käsittelevät tutkimukset liittyvät televisioesiintymiseen. Nämä aikaisemmat näkökulmat medioidusta vuorovaikutuksesta auttavat ymmärtämään, minkälaisista ajatuksista aihealueen nykyiset teoriat tulevat.

1990-luvulta alkaen internet ja sen myötä teknologiavälitteinen viestintä sekä myöhemmin sosiaalinen media ovat muuttaneet medioidun vuorovaikutuksen tutkimusta ja näkökulmia ratkaisevalla tavalla. Omissa tutkimuksissaan Isotalus on käsitellyt esimerkiksi verkkosivuja, sosiaalisia agenteja, hybridimediaa sekä vuorovaikutusta sosiaalisessa mediassa. Nykyinen mediamaisema virtuaalisine medioineen ja tekoälyineen haastaa nykyisiä medioidun vuorovaikutuksen teorioita. Esimerkiksi vuorovaikutus ei enää tapahdu median välityksellä, vaan media voidaan ennemminkin ymmärtää paikkana, joka mahdollistaa vuorovaikutuksen. Tätä näkökulmaa vahvistaa Isotaluksen ja kollegoiden viimeisimmän tutkimusprojektin tulokset, jossa on tarkasteltu immerssiivistä mediaa ja videopuheluita.

Esitelmässä pohditaan myös, mihin suuntaan medioidun vuorovaikutuksen tutkimus on mahdollisesti tulevaisuudessa menossa. Tähän liittyy Isotaluksen juuri käynnistynyt tutkimus, jossa tarkastellaan ruudussa esiintymistä, eli hänen tutkimuksensa palaa aiheeseen, josta hän uransa on aikoinaan alkanut. Projektin tavoitteena on tutkia esimerkiksi, miten perinteinen media ja sosiaalinen media ottavat vaikutteita toisiltaan ja millaisen merkityksen ruudussa esiintyvä ihminen ja hänen viestintänsä saa vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa.

TYÖRYHMÄT JA PUHEENVUOROT PERJANTAI 30.9.

TYÖRYHMÄT I

14.00 - 15.15

Tieteellinen ajattelu ja viestinnän asiantuntijuus: yliopistopedagogiikan ja yhteisöjen äärellä (osa 1)

Linna 5026

Puheenjohtajat

Leena Mikkola, *Tampereen yliopisto*

Mitra Raappana, *Jyväskylän yliopisto*

Leena Ripatti-Torniainen, *Tampereen yliopisto*

- Tieteellisen ajattelun ja viestintäkäsityksen epistemologia - tulkinnallinen käsiteanalyysi viestintätieteiden yliopisto-opiskelijoiden näkemyksistä
Mitra Raappana, yliopistonopettaja, *Jyväskylän yliopisto*
- Ensimmäisen vuoden viestinnän opiskelijoiden pystyvyyskäsityksiä viestintäosaamisesta yliopisto-opinnoissa
Ida Kalliosaari, FM, *Tampereen yliopisto*
Tessa Horila, yliopisto-opettaja, *Tampereen yliopisto*
- Ensimmäisen vuoden viestinnän opiskelijoiden käsityksiä asiantuntijuudesta
Tuulia Viljanen, HuK, *Tampereen yliopisto*
Leena Mikkola, apulaisprofessori, *Tampereen yliopisto*
- Syrjivä vuorovaikutus tutkintokoulutuksessa: yksityisen ja julkisen välinen neuvottelu ja kokemusten kerrottavuus
Leena Ripatti-Torniainen, tutkija, *Tampereen yliopisto*
Henri Nevalainen, tutkimusavustaja, *Tampereen yliopisto*
Melisa Stevanovic, apulaisprofessori, *Tampereen yliopisto*

Linna 6017

Puheenjohtaja

Rasa Jämsen, *Jyväskylän yliopisto*

- Uutismedian ja kuntaviestijöiden vuorovaikutusprosessin viestintäkompetenssit tietopyyntöihin vastaamisessa
Markus Mykkänen, tutkijatohtori, *Jyväskylän yliopisto*
Alexi Koski, projektitutkija, *Jyväskylän yliopisto*
- Ammatillisen kuuntelun ulottuvuudet etätulkkauksessa: Tulkin näkökulma teknologiavälitteiseen vuorovaikutukseen
Anu Viljamaa, yliopisto-opettaja, *Tampereen yliopisto*
- Restoratiivisen johtamisen kulmakivet, tavoitteet ja keinot
Pia Lappalainen, Dosentti, *Maanpuolustuskorkeakoulu*

Linna 5014

Puheenjohtaja

Maija Gerlander, *Movi* / Jyväskylän yliopisto

- Interpersonaalisen vuorovaikutuksen näkökulma kainsainvälisessä kaupassa ja myynnissä
Lotta Kokkonen, yliopistonlehtori, Monikielisen akateemisen viestinnän keskus, Jyväskylän yliopisto
Jonna Koponen, Akatemiatutkija, Itä-Suomen yliopisto
- Mediankäyttöön liittyvät merkitysneuvottelut maahanmuuttaja-taustaisissa perheissä
Marko Siitonen, Associate Professor, Jyväskylän yliopisto
Margarethe Olbertz-Siitonen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto
Ilkhom Khalimzoda, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto
- Yliopisto-opiskelijoiden monikielinen vuorovaikutusosaaminen ja sen kehittyminen: seurantakysely itsearviointin välineenä
Maija Gerlander, yliopistonlehtori, *Movi* / Jyväskylän yliopisto
Päivi Torvelainen, lehtori, *Movi* / Jyväskylän yliopisto
Peppi Taalas, johtaja, *Movi* / Jyväskylän yliopisto
Päivi Tynjälä, professori, KTL / Jyväskylän yliopisto
Anne Virtanen, yliopistotutkija, KTL / Jyväskylän yliopisto
Eeva Kallio, erikoistutkija, KTL / Jyväskylän yliopisto

TYÖRYHMÄT II

15.45 - 17.00

PANEELI 2.1

Tieteellinen ajattelu ja viestinnän asiantuntijuus: yliopistopedagogiikan ja yhteisöjen äärellä (osa 2)

Linna 5026

Paneelin puheenjohtajat

Leena Mikkola, Tampereen yliopisto

Mitra Raappana, Jyväskylän yliopisto

Leena Ripatti-Torniainen, Tampereen yliopisto

- Mihin viestinnän opiskelijat liittyvät? Viestinnän käytäntöyhteisöä etsimässä
Leena Mikkola, apulaisprofessori, Tampereen yliopisto
- Tieteellinen ajattelu, asiantuntijuus ja yhteisöt - mitä viestinnän yliopisto-opetukselta vaaditaan?

Panelisteina:

Pekka Isotalus, professori, Tampereen yliopisto & ProCom

Lotta Kokkonen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

Leena Ripatti-Torniainen, tutkija, Tampereen yliopisto, TAJU-hanke

Anu Sivunen, professori, Jyväskylän yliopisto

Sonja Kärkkäinen, viestintäasiantuntija, Kaskas Media

Puheenjohtajana

Mitra Raappana

Linna 4013

Paneelin puheenjohtaja

Lassi Rikkonen, *Tampereen yliopisto*

- Twitter-diplomatiasta: Ulkopoliittikan ammattilaiset julkisen diplomatian viestijöinä
Lassi Rikkonen, väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto
Pekka Isotalus, professori, Tampereen yliopisto
- Lobbaukskonsultit ja politiikan toimijat - strategiset vuorovaikutusverkostot poliittisen vaikuttamisen taustalla
Markus Mykkänen, tutkijatohtori, Jyväskylän yliopisto
- Mitä organisaatioviestinnän lähestymistavat voivat antaa journalismin tutkimukselle? Pohdintoja ja suuntia eteenpäin.
Minna Koivula, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto

Linna 5014

Puheenjohtaja

Janne Niinivaara, *Helsingin yliopisto*

- Miten opetamme vuorovaikutusetiikkaa? Eettisyys opetussisälltönä kielikeskuksen vuorovaikutusosaamisen kursseilla.
Minna Lytinen, yliopisto-opettaja, *Helsingin yliopisto*
- “Se ei tarkoita, ettenkö olisi kiinnostunut” - Yliopisto-opiskelijoiden käsitykset ja kokemukset vuorovaikutuksesta verkko-opiskelussa
Janne Niinivaara, opetuksen kehittämisen asiantuntija, *Helsingin yliopisto*
- Vuorovaikutus virtuaalitodellisuudessa: kokemuksia ja kurkistuksia tulevaisuuteen
Marja Eklund, yliopisto-opettaja, väitöskirjatutkija, *Tampereen yliopisto*
Karoliina Karppinen, yliopisto-opettaja, väitöskirjatutkija, *Tampereen yliopisto*

TYÖRYHMÄT JA PUHEENVUOROT LAUANTAI 1.10.

TYÖRYHMÄT III

11.30 - 12.45

Linna 5014

Puheenjohtaja

Kaisa Laitinen, *Jyväskylän yliopisto*

- Vertaispalaute opettajatiimeissä
Karoliina Ahonen, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopiston Monikielisen akateemisen viestinnän keskus
Jani Ylönen, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopiston Monikielisen akateemisen viestinnän keskus
- Practices of knowledge construction during break interactions of a cleaning team
Malgorzata Lahti, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto
Margarethe Olbertz-Siitonen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto
- Viestintäilmapiiri luovassa virtuaalitiimissä: Viestintäkäytännöt ilmapiirin muovaajina ja ilmentäjinä
Sarita Laine, viestintäsuunnittelija, Geologian tutkimuskeskus
Roosa Minkkilä, markkinointiviestinnän koordinaattori, tulkkikeskus Ästerä
Kaisa Laitinen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

Linna 4013

Puheenjohtaja

Tomi Laapotti, Vaasan yliopisto

- Digitaaliset alustat meissä
Tomi Laapotti, apulaisprofessori, Vaasan yliopisto
Mitra Raappana, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto
- Kokemuksia vuorovaikutuksen opetuksen pelillistämisestä
Suvi-Tuuli Murumäki, puheviestinnän yliopisto-opettaja, Helsingin yliopisto
- Itsevarmuutta virtuaalisesti: koe esiintymisjännityksen hallitsemiseksi pituusilluusion kautta
Anna-Leena Macey, väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto
Slmo Järvelä, tutkijatohtori, Tampereen yliopisto
Juho Hamari, professori, Tampereen yliopisto

TYÖRYHMÄT IV

13.30 - 14.45

Linna 4013

Puheenjohtaja

Anu Sivunen, *Jyväskylän yliopisto*

- Tavoitettavuutta ja autonomiaa - viestintäteknologioiden käytön hallinta tietotyössä
Annika Huusko, väitöskirjatutkija, *Jyväskylän yliopisto*
- Tavoitettavuuden odotukset globaalissa työssä
Jonna Leppäkumpu, väitöskirjatutkija, *Jyväskylän yliopisto*
- Viestintäteknologian käytön jännitteet ja paradoksit työn ja muun elämän rajakäynnissä
Camilla Suortti, väitöskirjatutkija, *Jyväskylän yliopisto*
- Digitaaliset jäljet, monitorointi ja performanssit dataistuvassa työelämässä
Rasa Jämsen, väitöskirjatutkija, *Jyväskylän yliopisto*

Linna 5014

Puheenjohtaja

Marja Eklund, Tampereen yliopisto

- Kompleksisuusviestintä? Ratkaisuja kriisien ja työryhmien välimaastoon
Outi Ihanainen-Rokio, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto, kauppakorkeakoulu
Jaana Loipponen, LAB ammattikorkeakoulu
- Implisiittinen palaute johtajan ja alaisen vuorovaikutuksessa
Inkeri-Roos Manninen, yliopisto-opettaja, Aalto-yliopisto
- Johtajuuden ja toimijuuden kietoutuminen yhteistyötilaorganisaatiossa
Mitra Raappana, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto
Timo Laapotti, tutkijatohtori, Vaasan yliopisto

Linna 6017

Puheenjohtaja

Karoliina Karppinen, *Tampereen yliopisto*

- Oivalluksia ja uutta ymmärrystä etävälitteisessä työnohjauksessa
Mikko Pohjola, projektitutkija, Jyväskylän yliopisto
Virpi-Liisa Kykyri, apulaisprofessori, Jyväskylän yliopisto
- Ratkaisevat ehdotukset asiakkaan ja ammattilaisen välisen yhteistyön rakentajina monialaisissa kohtaamisissa
Tuuli Kalari, sosiaalityön väitöskirjatutkija / INSOTE-hanke, Tampereen yliopisto
- Erikoistuvien lääkärien näkemyksiä moniammatillisen tiimin vuorovaikutuksesta
Emma Sallinen, väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto
- Kiusaamisen vastaisen työn tehostaminen: Miten tukea kouluja kiusaamisen vastaisen ohjelman toteuttamisessa?
Sanna Herkama, erikoistutkija, Turun yliopisto
Marie-Pier Larosa, erikoistutkija
Inari Harjuniemi, väitöskirjatutkija
Virpi Pöyhönen, erikoistutkija
Elisa Poskiparta, erityisasiantuntija
Christina Salmivalli, professori

ABSTRAKTIT

TYÖRYHMÄT I

Pe 14.00 - 15.15

1.1 Linna 5026

Tieteellinen ajattelu ja viestinnän asiantuntijuus:
yliopistopedagogiikan ja yhteisöjen äärellä
(Osa 1)

1.2 Linna 6017

Ammatillisen viestinnän ja vuorovaikutuksen
haasteita ja ratkaisuja

1.3 Linna 5014

Kansainvälisyys ja monikielisyys:
vuorovaikutuksen monet äänet

Tieteellisen ajattelun ja viestintäkäsityksen epistemologia – tulkinnallinen käsiteanalyysi viestintätieteiden yliopisto-opiskelijoiden näkemyksistä

Mitra Raappana, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto

Tieteenfilosofian ja epistemologisten kysymysten pohdinta kuuluu yliopisto-opintoihin. Humanistisilla opintoaloilla tavoitteena on pitkään ollut relativistisen tietokäsityksen omaksuminen, koska sitä pidetään edellytyksenä kriittisen ajattelun mahdollistumiselle (esim. Hofer 2006). Relativistisesta tietoteoreettisesta näkökulmasta katsottuna tieto ei koskaan ole varmaa, absoluuttista tai lopullista, vaan aina suhteellista – eli oikeastaan tieto on ”vain” erilaisia näkemyksiä tai tulkintoja (ks. Holma & Hyytinen 2015). Erilaisten tietoteoreetikkojen painotusten mukaan relativistisesti katsottuna tietoon voidaan suhtautua epävarmana ja ennen kaikkea kontekstisidonnaisena asiana (Hofer 2000). Relativistinen tietokäsitys on lähellä fallibilistista epistemologista periaatetta, eli ajatusta siitä, että jokainen tietonakin pidetty uskomus voi osoittautua virheelliseksi (ks. esim. Mutanen 2021).

Viestintätieteiden teoreettinen ymmärrys ja viestintäkäsitys ovat tieteenalaan liittyviä erityiskysymyksiä, joita viestintäalojen opiskelijat joutuvat miettimään suhteessa asiantuntijaidentiteettinsä kehittymiseen: mitä ajattelen viestinnän ja vuorovaikutuksen olevan, missä ne sijaitsevat, miten niitä voi ymmärtää? Opiskelijat eivät välttämättä miellä näitä osana tieteellisen ajattelun kehittymistä. Tässä puheenvuorossa esittelemme tutkimusta, jossa tavoitteena on selvittää viestintätieteiden yliopisto-opiskelijoiden epistemologisia käsityksiä.

Tutkimusaineisto koostuu 37 viestintäaineiden opiskelijoiden haastattelusta. Aineisto on analysoitu ns. tulkinnallisen käsiteanalyysin keinoin. Alustavien tulosten mukaan tieteellinen ajattelu kehittyi viestintäalojen yliopisto-opinnoissa vähitellen absoluuttisesta tietokäsityksestä kohti kriittistä ja relativistista tietokäsitystä. Käsite tieteellisestä ajattelusta ja tiedosta omaksutaan jonkinlaisena kontekstuaalisena osaamisena, joka aktivoituu tilannekohtaisesti tarpeen mukaan. Se on sekä teoreettista että propositionaaliseen osaamiseen. Tieteellinen ajattelu nähdään osana akateemista asiantuntijuutta mutta sen kytkös viestintäkäsitykseen tuntuu jäävän melko irralliseksi.

Ensimmäisen vuoden viestinnän opiskelijoiden pystyvyyskäsitteitä viestintäosaamisesta yliopisto-opinnoissa

Ida Kalliosaari, FM, Tampereen yliopisto

Tessa Horila, yliopisto-opettaja, Tampereen yliopisto

Vahva akateeminen minäpystyvyys tukee ensimmäisen vuoden opiskelijoiden sopeutumista yliopisto-opintoihin: opiskelijat, jotka saapuvat yliopistoon luottaen kykyihinsä suorittua hyvin, suoriutuvat huomattavasti paremmin kuin vähemmän itsevarmat opiskelijat. Tässä puheenvuorossa tarkastellaan suomalaisten viestinnän yliopisto-opiskelijoiden minäpystyvyyttä. Sitä lähestytään kysymällä, miten ensimmäisen vuoden viestinnän opiskelijat jäsentävät viestintäosaamistaan ja millaisten tekijöiden he näkevät rakentavan omaa akateemista minäpystyvyyttään. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla yhteensä 17 viestinnän ensimmäisen vuoden opiskelijaa kahdesta yliopistosta. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin.

Ensimmäisen vuoden viestinnän opiskelijat pohtivat erityisesti tietojen ja taitojen välistä suhdetta viestintäosaamisen kehittämisessä. Tiedon rooli tunnustettiin ja tunnustettiin merkitykselliseksi, ja teoreettista tietoa pidettiin merkittävänä akateemisen osaamisen näkökulmasta. Samalla opiskelijat olivat hieman huolissaan siitä, miten taidot kehittyvät. Useimpien käsitys omasta viestintäosaamisestaan oli opiskelumaan tullessa hyvä, he olivat myös motivoituneita osaamisensa kehittämiseen. Heidän minäpystyvyytensä näytti siis kytkeytyvän opiskelumotivaatioon.

Viestinnän opiskelijoiden kuvaamat minäpystyvyyteensä vaikuttavat seikat jäsentyivät neljään ryhmään: 1) onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksiin, (2) opettajien ja opetuksen rooliin, (3) ympäristöltä saatuun palautteeseen sekä (4) tavoitteiden ja motivaation merkitykseen. Onnistumisen kokemukset vahvistivat uskoa omaan kykyihin, mutta epäonnistumiset nähtiin vieläkin merkityksellisempinä minäpystyvyyden rakentumisessa. Esimerkiksi korjaava palaute saatettiin kokea epäonnistumisena.

Tulokset tuottavat ymmärrystä viestinnän opiskelijoiden kasvusta oman alansa asiantuntijoiksi. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden pystyvyysuskomusten ymmärtäminen mahdollistaa myös opiskelijoiden tukemisen tehokkaasti opintojen alusta saakka.

Ensimmäisen vuoden viestinnän opiskelijoiden käsityksiä asiantuntijuudesta

Tuulia Viljanen, HuK, Tampereen yliopisto

Leena Mikkola, apulaisprofessori, Tampereen yliopisto

Viestinnän merkitys kaikkia yhteiskunnan toimintoja läpileikkaavana kompetenssina on kiistaton, ja nykytrendin mukaan viestintä nähdään oleellisena työyhteisötaitona. Monissa organisaatioissa ajatellaankin, että kaikki viestivät. Tällainen toimintakulttuuri tarvitsee kuitenkin tuekseen viestinnän asiantuntijan suunnittelemaan ja johtamaan viestintää.

Tässä puheenvuorossa tarkastellaan ensimmäisen vuoden viestinnän opiskelijoiden käsityksiä viestintäasiantuntijuudesta. Esitys perustuu tutkimukseen, jossa tarkasteltiin 1) miten opiskelijat ymmärtävät asiantuntijuuden käsitteen, 2) millainen käsitys opiskelijoilla on viestinnän alasta ja 3) millainen käsitys opiskelijoilla on viestintäasiantuntijuudesta. Aineistona oli 17 laadullista tutkimushaastattelua ensimmäisen vuoden viestinnän opiskelijoilta kahdesta eri yliopistosta.

Aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä. Alustavien tulosten mukaan ensimmäisen vuoden opiskelijat pitävät asiantuntijuuden edellytyksenä koulutusta ja laajaa tietämystä omalta alaltaan. Teoriaosaamisen soveltamista käytäntöön opiskelijat pitävät asiantuntijan keskeisenä osaamisena ja arvioivat asiantuntijuutta myös työkokemuksen myötä karttuneen osaamisen kautta. Asiantuntijatietoon liitetään luotettavuus, tieteellisyys ja ajankohtaisuus. Viestinnän alaa he määrittelevät laajojen uramahdollisuuksien kautta. Tässä kontekstissa omaa tulevaisuuden positiota työelämässä on vielä vaikea hahmottaa. Useampi kuitenkin nimeää juuri tämän viestintäopintojen pariin hakeutumisen syyksi: vielä ei tarvitsekaan tietää mitä haluaisi tulevaisuudessa tehdä tai missä työskennellä. Viestintäasiantuntijuuden kohdalla keskeiseksi nousee näkemys oman asiantuntijuuden kaukaisuudesta, mutta toisaalta vahva luottamus sen rakentumiseen opintojen aikana. Puheenvuorossa pohditaan, kuinka nämä tulokset voitaisiin hyödyntää viestinnän yliopisto-opetuksessa.

Syrjivä vuorovaikutus tutkintokoulutuksessa: yksityisen ja julkisen välinen neuvottelu ja kokemusten kerrottavuus

Leena Ripatti-Torniainen, tutkija, Tampereen yliopisto

Henri Nevalainen, tutkimusavustaja, Tampereen yliopisto

Melisa Stevanovic, apulaisprofessori, Tampereen yliopisto

Aikuisten tutkintokoulutuksesta on viime vuosina noussut Suomessa esiin useita syrjintätapauksia. Syrjinnästä kertominen edellyttää kokemusten sanoittamista kerrottavaan muotoon. Tutkimuksemme tarkastelee syrjivää vuorovaikutusta ja siitä kertomista haastatteluaineiston avulla, julkisuustutkimuksen ja keskusteluanalyysin yhdistelmällä. Aineistossa kuvataan aikuisten tutkinto-opiskeluun liittyviä vuorovaikutustilanteita, joissa on toteutunut toistuvaa syrjintää. Keskusteluanalyysin teoreettismetodologinen viitekehys pitää sisällään oletuksen selontekovelvollisuudesta. Se tarkoittaa, että myös kertojaan kohdistuu vastuu sanomisistaan ja tekemisistään. Näkökulma on olennainen tilanteissa, joissa kertoja sanoittaa itseensä kohdistuvaa syrjintää. Kerrottavuutta säätelevät kulttuuriset käsitykset, joita tarkastelemme esityksessä yksityisyyttä ja julkisuutta koskevan neuvottelun kautta. Alustavien tulosten mukaan syrjinnän sijoittaminen pikemmin yksityisiksi kuin julkisiksi mieltyviin tilanteisiin ylläpitää nimenomaan kertojaan kohdistuvaa selontekovelvollisuutta ja on mahdollistamassa, että syrjintää kokeva ei kerro asiasta oppilaitoksessa. Syrjinnän uudelleenmäärittäminen julkiseksi tilanteeksi johtaa vastaavasti siihen, että syrjivien tekojen tekijään kohdistuva selontekovelvollisuus vahvistuu. Teot hahmottuvat kerrottavampina ja niiden tuominen laajempaan keskusteluun helpottuu.

Uutismedian ja kuntaviestijöiden vuorovaikutusprosessin viestintäkompetenssit tietopyyntöihin vastaamisessa

Markus Mykkänen, tutkijatohtori, Jyväskylän yliopisto

Alexi Koski, projektitutkija, Jyväskylän yliopisto

Julkisuuslain mukainen tietopyyntö on organisaatiotasoinen vuorovaikutusprosessi, jossa ratkaistaan tiedollista ongelmaa (Koski ja Kuutti, 2016). Tietopyynnössä toimittaja pyytää julkisuuslain nojalla tietoa viranhaltijalta, jonka tulisi ratkaista pyyntö ja joko luovuttaa tieto tai perustella, miksei sitä anna. Tietopyyntö on prosessi, jossa tietopyytjä joutuu keskustelemaan viranhaltijan kanssa, mitä tarkalleen ottaen haluaa ja miten sen voisi saada. Vuorovaikutus voi vaatia useita yhteydenottoja sekä viranomaisorganisaation sisäistä tiimityötä, konsultointia ja delegointia.

Suomalaisten kuntien vuorovaikutus ja päätöksenteon avoimuus uutismedian kanssa on herättänyt paljon keskustelua viime aikoina. Erityisesti media-alan toimijat ovat kritisoineet julkisuusperiaatteen toteutumista Suomessa. Syyt ovat usealla eri tasolla: asiakäsittelijän ja tietopyytäjän tasolla, virkamiesten välillä sekä organisaation käytännöissä käsitellä tietopyyntöjä.

Esityksemme tarkastelee vuorovaikutuskompetensseja journalistien tehdessä tietopyyntöjä valmisteilla olevista kunnallisista päätöksistä. Vuorovaikutuksen tarkastelun taustalla on uutismedian erityinen intressi: valmisteilla olevat päätökset ovat ajankohtaisia, yhteiskunnallisesti merkittäviä ja yleisön tarvitsee tietää niistä. Julkisuuslain kannalta aihe on ongelmallinen, koska asian ollessa kesken on tietojen luovuttaminen usein viranomaisen harkinnassa. Kyseessä on kiireinen, epäselvä ja tärkeä ongelma, jonka asianmukainen hoitaminen edellyttää viranomaiselta sujuvia ja toimivia käytäntöjä henkilökohtaisen osaamisen, tiimityön sekä organisaation käytäntöjen tasolla. Väärinkäsitysten ja tietopyynnön ratkaisun epäonnistumisen riski on suuri.

Viranomaisten vuorovaikutusta tarkastellaan kuntien viestintäyksiköiden osalta. Kunnat ovat vertailukelpoisia viranomaistoimijoita, lukuisia sekä niistä on tarjolla aiempaa tutkimusta. Kuntien viestintäyksiköillään työnsä ja asemansa puolesta mahdollisuus vaikuttaa tietojen luovutukseen liittyviin vuorovaikutusongelmiin (Mykkänen ja Koski, 2017). Vaikka kuntien viestintäyksikkö ei olisi asiaa käsittelevä vastuuviranomainen, niin he kuntaviranomaisena ovat julkisen viestinnän eturivissä. Viestintäyksikön viestinnän ammattilaisilla on koulutuksensa myötä hyvät vuorovaikutustaidot niin myös lain, ohjeistusten ja ammattietiikan vaatimukset palvella uutismedian tarpeita.

Esittelemme uutismedian ja kuntaviestijöiden vuorovaikutuksen viestintäkompetenssien mallin. Esityksemme taustalla on Jyväskylän yliopistossa tehty tutkimustyö tietopyyntöjen ja päätöksenteon julkisuuden osalta sekä käynnissä oleva tutkimusprojekti, jolla kartoitetaan tutkimuksen nykyistä tilaa. Tarkoituksemme on kehittää keskinäistä vuorovaikutusta uutismedian ja kuntaviestijöiden kesken tietopyyntöjen tekemisessä sekä kuntapäätösten viestinnästä

Ammatillisen kuuntelun ulottuvuudet etätulkkauksessa: Tulkin näkökulma teknologiavälitteiseen vuorovaikutukseen

Anu Viljanmaa, yliopisto-opettaja, Tampereen yliopisto

Puheenvuorossa tarkastellaan Suomessa toimivien asioimistulkkien kokemuksia etätulkatausta viestinnästä. Tarkastelun teoreettisena viitekehystenä toimivat kuuntelun eri ulottuvuudet (Coakley et al. 1996; Halone et al. 1997, Janusik 2010).

Asioimistulkki toimivat kulttuurienvälisen viestinnän ja vuorovaikutuksen ytimessä. Asioimistulkin tehtävänä on mahdollistaa viranomaisen ja viranomaisen asiakkaan välinen viestintä tilanteessa, jossa osapuolilla ei ole käytössään yhteistä kieltä. Jotta tehtävä onnistuu, on tulkin osattava sopeuttaa omaa kuuntelemistaan vaihteleviin viestintä- ja vuorovaikutustilanteisiin (Viljanmaa 2020).

Asioimistulkkaus voidaan toteuttaa joko lähitulkkauksena (tulkki on samassa tilassa tapaamisen varsinaisten osapuolten kanssa) tai teknologiavälitteisesti etätulkkauksena (tulkki ja/tai tapaamisen varsinaiset osapuolet ovat fyysisesti eri paikoissa). Käynnissä olevassa tutkimushankkeessani tarkastelen asioimistulkkien kuunteluprosessia ja kuuntelun ulottuvuuksia (Coakley et al. 1996; Halone et al. 1997, Janusik 2010) viestintätilanteissa, jossa tulkkaus toteutetaan etätulkkauksena mobiilitulkkaussovellusten avulla. Mobiilisovellustulkkauksessa viranomainen saa yhteyden tulkkiin suoraan sovelluksen välityksellä joko lähes välittömästi nk. pikatulkkauksena tai enakkoon varattuna aikana.

Mobiilisovellustulkkauksen käyttö muuttaa vuorovaikutusta viestintätilanteen kaikkien osapuolten kannalta. Se vaikuttaa myös tulkin ammatilliseen kuunteluprosessiin. Tässä puheenvuorossa keskityn tulkin näkökulmaan. Tarkastelen, miten kuuntelun kognitiivinen, affektiivinen, behavioraalinen ja relationaalinen ulottuvuus näkyvät tulkkien kokemuksissa etätulkkauksesta.

Tutkimus on laadullinen ja sen tutkimusaineisto muodostuu keväällä ja kesällä 2022 toteutetuista Suomessa toimivien asioimistulkkien teemahaastatteluilta. Haastatteluaineisto on litteroitu sanatarkasti deduktiivista sisällönanalyysia varten.

Restoratiivisen johtamisen kulmakivet, tavoitteet ja keinot

Pia Lappalainen, Dosentti, Maanpuolustuskorkeakoulu

Esihenkilöt käyttävät enenevästi työaikaansa konflikteihin, onhan heillä Työturvallisuuslain mukainen velvollisuus puuttua psykososiaalisiin kuormitustekijöihin. Ristiriitojen ratkomisen ohella huomiota kannattaisi kiinnittää myös ennaltaehkäisevään harmonian tukemiseen. Tällainen restoratiivinen johtaminen rakentuu inklusiolle, psykologiselle turvallisuudelle ja moniäänisyyden ruokkimiselle.

Restoratiivinen johtaminen perustuu arvostavaan dialogiin ja ammentaa työkaluja monitieteisestä kentästä. Itsestäänselvänä viitekehyksenä toimii konfliktinhallinnan tutkimuskenttä, joka on osoittanut sovunhallinnan liukuvan assertiivisuuden-empatian jatkumolla. Juridiikasta löytyy jaottelu sovun direktiivisiin ja ei-direktiivisiin keinoihin. Johtamisen kentiltä ideologista esikuvaa löydämme palvelevasta otteesta ja valmentavasta ohjauksesta. Pedagogiikka tarjoaa teacher immediacy -ajattelua, joka on omiaan ongelmien näkyväksi tekemisessä. Yleislääketiede on määritellyt kipumittareita, joita voi hyödyntää muutoksen todentamisessa. Psykiatriasta haalimme tietoa post-traumaattisesta kasvusta ja kriisien käsittelyn yhteydestä eheytymiseen ja minä-pystyvyyden lisääntymiseen. Psykologia tarjoilee vahvuuspedagogiikan menetelmiä, jotka nojaavat positiivisen psykologian voimaannuttamista lisääviin keinoihin. Neuropsykologia selittää kognition suhdetta ihmisen käyttäytymiseen.

Viestinnän saralla kiinnostumme yhteisöviestinnän löydöksistä, jotka osoittavat kehityskulun yksisuuntaisesta tiedonsiirrosta yhteisöllisyyteen. Puheviestinnästä nappamme tukea dialogisen argumentoinnin ja retoriikan mallintamiseksi. Vuorovaikutuksen tutkimus jakaa työkalupakkiin väkivallattoman vuorovaikutuksen periaatteita. Lingvistiikka avaa ymmärrystä siitä, miten työyhteisön viljelemä puhe vaikuttaa työntekijöiden tulkintoihin. Kielitieteellinen antropologia selittää työyhteisön sosiaalisia ja kulttuurisia ilmiöitä. Systeemiajattelusta poimimme ihmisten väliseen vaihdantaan liittyviä mittareita ja määritelmiä. Tuottavuustutkimus perustelee, miksi työn imuun, motivaatioon ja sitoutumiseen vaikuttaviin tekijöihin kannattaa puuttua. Näiltä kentiltä saatua tietoa yhdistelemällä restoratiivinen johtaja ottaa ohjenuorakseen seuraavat periaatteet:

1. ei-direktiivinen johtaminen kutsuu osapuolia osallisuuteen ja omistajuuteen
2. narratiivien jakaminen mahdollistaa yhteisen ymmärryksen syntymisen
3. keskustelua kannattaa ohjata syvyysuunnassa kohti merkityksiä, tulkintoja ja tarpeita
4. turvallisessa dialogissa työntekijät hyväksyvät usean samanaikaisen, rinnakkaisen todellisuuden mahdollisuuden
5. restoratiivisten arvojen toteutuessa työntekijät kokevat tulevansa hyväksytyksi ja ei-tuomituksi virheineen ja dominoivasta näkemyksestä poikkeavine tulkintoineen
6. kuulluksi tuleminen voimaannuttaa työntekijät sitoutumaan ongelmanratkaisuun
7. restoratiivinen prosessointi mahdollistaa ahaa-hetket ja menneen uudelleenmäärittämisen

Näistä juontuvat käytännön työkalut ovat vuorovaikutteisia ja voimaannuttavia. Ne lisäävät kuulluksi tulemisen kokemusta, vapauttavat resursseja ratkaisukeskeisyyteen ja toimivat siten tärkeinä tuottavuusesteiden poistajina. Tässä esityksessä kuvataan restoratiivisen johtajuuden kulmakivet ja konkreettisia sovun johtamisen työkaluja case-esimerkein.

Interpersonaalisen vuorovaikutuksen näkökulma kansainvälisessä kaupassa ja myynnissä

Lotta Kokkonen, yliopistonlehtori, Monikielisen akateemisen viestinnän keskus, Jyväskylän yliopisto

Jonna Koponen, Akatemiatutkija, Itä-Suomen yliopisto

Harva toimiala tai yhteisö toimii irrallaan globaalista maailmasta. Laajasti ymmärrettynä kulttuurienvälinen vuorovaikutus on osa lähes kaikkieä arkea ja työelämää. Kulttuurienvälisen viestinnän kentällä on jo pidempään puhuttu ns. paradigman muutoksesta kohti ei-essentialistista näkökulmaa, jossa kulttuuri ja identiteetti nähdään alati muuttuvina, joustavina ja vuorovaikutuksessa neuvoteltavina ilmiöinä (esim. Dervin 2010; Holliday 2010). Tässä esitelmässämme tarkastelemme paradigmanmuutosta kaupallisen alan (international business and sales) tutkimuksissa ja koulutuksessa. Esittelemme interpersoonallisen tiedon teorian (Walther 2022), jonka avulla toivomme voivamme yhdistää erilaiset näkökulmat ja paradigmat kulttuurien tutkimuksessa. Esitelmässämme pohdimme erilaisten lähestymistapojen ja paradigmojen yhdistämiseen liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita. Tarkoituksenamme on herättää keskustelua siitä, miten eri näkökulmia tulisi käsitellä niin tutkimuksessa kuin opetuksessakin.

Mediankäyttöön liittyvät merkitysneuvottelut maahanmuuttajataustaisissa perheissä

Marko Siitonen, Associate Professor, Jyväskylän yliopisto

Lotta Kokkonen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

Margarethe Olbertz-Siitonen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

Ilkholm Khalimzoda, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto

Maahanmuuttajataustaisten perheiden uutis- ja mediamaisema on usein monikielinen ja kulttuurinen. Se miten mediaa käytetään ja miten siitä perheen sisällä puhutaan voi sekä vahvistaa perheen koheesiota että lisätä sen sisäisiä jännitteitä (Elias, 2013). Aikaisemmasta tutkimuksesta tiedetään, että maahanmuuttajataustaisissa perheissä käydään jatkuvia neuvotteluja eri medioiden kautta syntyneiden 'todellisuuksien' ja näkemysten välillä. Erityisesti perheen huoltajat voivat seurata pääsääntöisesti oman aikaisemman kotimaansa mediaa ja saattavat toivoa tätä myös perheen lapsilta (Elias, 2013; Kwon, 2017). Jännitteitä saattaa puolestaan synnyttää se, että maahanmuuttajataustaisten perheiden lapset usein vastustavat vanhempiensa ohjausta, ja haluavat käyttää mediaa omien tarkoitusperiensä mukaisilla tavoilla (Rydin & Sjöberg, 2008). Nuorten mediankäyttöä ohjaavatkin myös kaverisuhteet ja kansallisuusrajat ylittävät trendit sekä sosiaalinen media (Maasilta et al., 2008).

Tässä esityksessä tarkastellaan niitä mediaan, kieleen ja kulttuuriin liittyviä merkitysneuvotteluita, joita maahanmuuttajataustaisissa perheissä käydään. Analyysimme osoittaa, kuinka perheissä toisaalta sekä rakennetaan jaettua suhdetta mediaan että tunnistetaan yksittäisten perheenjäsenten toisistaan eroavat intressit ja tavat käyttää mediaa. Analysoitava aineisto on peräisin perheiden ryhmähaastatteluista, jotka on tehty vuoden 2022 aikana. Tutkimuksen teoreettisena työkaluna hyödynnetään erityisesti Bakhtinin (1981) dialektiikkaan perustuvaa lähestymistapaa relationaaliseen eli suhdetason vuorovaikutukseen (Baxter & Montgomery, 1996). Analyytisenä lähestymistapana dialektiikka korostaa läheisten vuorovaikutussuhteiden dynaamisuutta, moniulotteisuutta ja ristiriitaisuutta. Sitä on jo pitkään hyödynnetty myös niin sanottujen kulttuurienvälisen tai monikulttuuristen vuorovaikutussuhteiden ymmärtämiseksi (Martin & Nakayama, 1999). Esitys perustuu meneillään olevaan Maahanmuuttajaperheet uutisten ja median kuluttajina -hankkeeseen.

Yliopisto-opiskelijoiden monikielinen vuorovaikutusosaaminen ja sen kehittyminen: seurantakysely itsearvioinnin välineenä

Maija Gerlander, yliopistonlehtori, Movi/Jyväskylän yliopisto
Päivi Torvelainen, lehtori, Movi/Jyväskylän yliopisto
Peppi Taalas, johtaja, Movi/Jyväskylän yliopisto
Päivi Tynjälä, professori, KTL/Jyväskylän yliopisto
Anne Virtanen, yliopistotutkija, KTL/Jyväskylän yliopisto
Eeva K. Kallio, erikoistutkija, KTL/Jyväskylän yliopisto

Yliopistokoulutuksen odotetaan tuottavan akateemista asiantuntijuutta, joka sisältää alakohtaisen substanssiosaamisen lisäksi myös laajempaa asiantuntijaosaamista (ns. geneerisiä taitoja), kuten monipuolisia ongelmanratkaisu-, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, kriittistä lukutaitoa sekä kykyä toimia monikielisissä ja kulttuurisissa konteksteissa (esim. Opetushallitus 2019.) Myös valmiuksia jatkuvaan oppimiseen korostetaan (European Commission 2019, Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019), minkä vuoksi koulutuksen tulisi kehittää opiskelijoiden kykyä tunnistaa omaa osaamistaan ja asettaa kehittämistavoitteita. Itsearviointi pedagogisena käytänteenä vahvistaa opiskelijan arviointiosaamista, jota tarvitaan sekä opiskelujen aikana että myöhemmin työelämässä.

Tarkastelemme esitelmässämme yliopisto-opiskelijoiden monikielisen vuorovaikutusosaamisen (Pirhonen 2021, Natri & Räsänen 2015) itsearviointia kandidaatinopin alku- ja loppuvaiheissa. Monikielinen vuorovaikutusosaamisen itsearviointi on osa Jyväskylän yliopiston Monikielisen akateemisen viestinnän keskuksen (Movi) ja Koulutuksen tutkimuslaitoksen (KTL) Akateemisen asiantuntijuuden kehittämisen (AAKE) -seurantatutkimusta. Siinä selvitetään kyselyiden ja haastatteluiden avulla yliopisto-opiskelijoiden asiantuntijuuden kehittymistä kandidaatintutkinnon ajan. Itsearviointikysely toteutetaan ensimmäisen opiskeluvuoden alussa sekä ensimmäisen, toisen ja kolmannen opiskeluvuoden lopussa. Monikielisen vuorovaikutusosaamisen itsearvioinnin lisäksi AAKE-kyselyyn sisältyy tutkimusalueina työelämässä tarvittavaa osaamista (mm. työelämätaitoja ja tieteenalaidentiteettiä (esim. Virtanen & Tynjälä 2019)) ja viisauden kehittämistä koskevat osuudet (Kallio 2020). Näin siitä rakentuu kokonaisvaltainen lähestymistapa akateemisen asiantuntijuuden tarkasteluun.

Monikielisen vuorovaikutusosaamisen itsearviointikysely sisältää seuraavia osa-alueita koskevia väitteitä: 1) viestintä- ja kieliosaamisen tärkeys ja asennoituminen siihen, 2) akateemiset tekstitaidot (esim. akateemisen kirjoittaminen ja lukeminen, palauttevuorovaikutus ja ryhmässä toimiminen) sekä 3) monikielisyys ja kulttuurienvälisyys (kielirepertuaari ja toimiminen monikielisissä vuorovaikutustilanteissa). Opiskelijat arvioivat osaamistaan viisiportaisella asteikolla. Lisäksi he vastasivat yhteen avokysymykseen ja monivalintakysymykseen.

Esitelmässämme pohdimme, mitä mahdollisuuksia ja tietoa itsearvioinnit ja niistä kertyvä jatkumo tarjoaa pedagogiseen käyttöön yksilöiden, opetusryhmien ja koulutusorganisaation tasolla. Tuomme myös esille alustavia havaintoja monikielisen vuorovaikutusosaamisen itsearvioinneista yleisellä tasolla sekä siitä, eroavatko eri tieteenalojen opiskelijoiden itsearvioinnit toisistaan ja muuttuvatko itsearvioinnit kandidaatintutkinnon suorittamisen aikana.

TYÖRYHMÄT II

Pe 15.45 - 17.00

2.1 Linna 5026

Tieteellinen ajattelu ja viestinnän asiantuntijuus:
yliopistopedagogiikan ja yhteisöjen äärellä
(Osa 2)

2.2 Linna 4013

Vuorovaikutus politiikan ja median monimuotoisilla
areenoilla

2.3 Linna 5014

Osaaminen, etiikka ja teknologia:
vuorovaikutuksen opetuksen ajankohtaisia kysymyksiä

Mihin viestinnän opiskelijat liittyvät? Viestinnän käytäntöyhteisöä etsimässä

Leena Mikkola, apulaisprofessori, Tampereen yliopisto

Useat viestinnän opintoihin hakevat perustelevat alavalintaansa sillä, että viestintä tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia tulevaisuuden työelämään ja ettei opintoja aloittaessa tarvitsekaan tietää, "mikä minusta tulee isona". Viestinnän asiantuntijoiden ja ammattilaisten työkenttä onkin laaja: vaikka puhutaan viestinnän ammattilaisista, viestintäprofessioista ja joskus myös viestintäprofessiosta yksikössä, viestinnän akateemisen koulutuksen saaneet toimijat eivät kuitenkaan muodosta kovin selkeärajaista käytäntöyhteisöä verrattuna moniin muihin aloihin.

Käytäntöyhteisöllä (Wenger & Lave 1991) tarkoitetaan joukkoa toimijoita, jotka jakavat yhteisen tavoitteen, jotka ovat sitoutuneita yhteisöön ja jotka tuottavat yhteisiä resursseja, kuten käytänteitä ja jaettuja merkityksiä. Käytäntöyhteisö muodostuu toimijoiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa, siinä rakentuu ja ylläpidetään yhteisiä normeja ja yhteistyösuhteita. Keskeistä käytäntöyhteisölle on tiedon luominen ja jäsentäminen: käytäntöyhteisöissä muodostuu yhteinen ymmärrys yhteisestä työn kohteesta. Käytäntöyhteisöjä muodostuukin mm. erilaisten professioiden ympärille.

Puheenvuorossa tarkastellaan viestinnän käytäntöyhteisö(j)ä viestinnän opiskelijoiden näkökulmasta ja vastataan kahteen kysymykseen: 1) miten viestinnän yliopisto-opiskelijat hahmottavat viestinnän

alan käytäntöyhteisön/t ja 2) miten he näkevät siihen liittyvänsä? Puheenvuorossa esitetään alustavia tuloksia analyysista, joka perustuu TAJU-hankkeessa kerättyihin haastatteluihin. Analyysi kohdentuu yhteensä 37 viestinnän opintosuunnan ensimmäisen, kolmannen ja viiden vuosikurssin haastatteluun kahdesta yliopistosta. Havaintojen perusteella pohditaan, miten tulokset tulisi huomioida viestinnän yliopisto-opetuksessa ja millaisiin yhteisöihin liittymistä opinnoissa voisi tukea.

Tieteellinen ajattelu, asiantuntijuus ja yhteisöt – mitä viestinnän yliopisto-opetukselta vaaditaan?

Panelisteina:

Pekka Isotalus, professori, Tampereen yliopisto & ProCom

Lotta Kokkonen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

Leena Ripatti-Torniainen, tutkija, Tampereen yliopisto, TAJU-hanke

Anu Sivunen, professori, Jyväskylän yliopisto

Sonja Kärkkäinen, viestintäasiantuntija, Kaskas Media

Puheenjohtaja:

Mitra Raappana

Viestinnän asiantuntijuuden ja osaamisen rooli yhteiskunnassa ja sen erilaisissa yhteisöissä on kiistanalainen. Perustellusti voi väittää, että sen merkitys myös koko ajan kasvaa. Samanaikaisesti suomalaisessa yliopistomaailmassa on kasvamassa viestinnän akateemisen koulutuksen volyymi uusien koulutuspaikkojen ja aloituspaikkojen lisääntymisen myötä. Mitä viestinnän yhteiskunnallinen positio ja viestinnän osaamisen tärkeys tarkoittavat viestinnän yliopisto-opetukselle? Mitä viestinnän yliopisto-opetukselta odotetaan ja mitä siltä vaaditaan? Mitä pitää säilyttää ja mitä muuttaa? Paneeli jatkaa päivän esitelmien pohjalta keskustelua siitä, miten yliopisto-opetuksessa voidaan vahvistaa tieteellisen ajattelun ja yhteiskunnassa tarvittavan akateemisen osaamisen kehittymistä. Paneelissa pohditaan myös sitä, mikä rooli yhteisöillä ja niihin kuulumisella on viestinnän alan tehtävien toteutumiselle.

Paneelissa ovat keskustelemassa akateemisten viestinnän opinto-ohjelmien, viestintäjärjestöjen ja puheviestinnän kielikeskusopetuksen edustajat sekä työelämässä toimivat viestintäasiantuntijat.

Twitter-diplomatiasta: Ulkopolitiikan ammattilaiset julkisen diplomatian viestijöinä

Lassi Rikkonen, väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto

Pekka Isotalus, professori, Tampereen yliopisto

Kansainvälisten suhteiden viestintäympäristö on käynyt viime vuosikymmenten aikana läpi valtavia muutoksia. Viime vuosina erityistä huomiota on saanut Twitterin nousu julkisen diplomatian tärkeäksi areenaksi. Valtiojohtajat, hallitukset ja ulkoministeriöt ympäri maailman ovat valinneet Twitterin tärkeimmäksi sosiaalisen median viestintäkanavakseen. On siis syntynyt uudenlainen viestinnän ilmiö, Twitter-diplomatia. Twitter-diplomatia on julkista diplomatiata, jolla tarkoitetaan valtioiden ulkopolitiittisten edustajien viestintää ulkomaiden kansalaisten kanssa (Pigman, 2010). Julkinen diplomatia perustui aiemmin pitkälti yksisuuntaiseen viestintään, mutta nykyisessä teknologiavälitteisessä ja verkottuneessa viestintäympäristössä kuuntelemiselle ja dialogille on annettu entistä suurempi merkitys (Cull, 2013).

Tutkimuksessamme tarkasteltiin suomalaisten ulkopolitiikan ammattilaisten (N = 125) viestintätoimijuutta Twitterissä. Tavoitteena oli tutkia heidän vuorovaikutusosallisuuttaan Twitterissä sekä heidän käsityksiään henkilökohtaisen osallistumisen merkityksestä ja Twitter-diplomatian hyödyistä Suomen kannalta. Vuorovaikutusosallisuus liittyy ennen kaikkea yksilön kykyyn olla osana viestintätilannetta ja siten suhteessa muihin viestijöihin. Se tarjoaakin Twitter-diplomatiaan osallistumista selventävän käsitteellisen viitekehyksen, koska siinä ilmenevät vuorovaikutusosaamisen kaikki tasot tulkintaosaamisesta viestiosaamiseen. Twitter-diplomatian hyötyjen osalta tarkastelun kohteena olivat mediajulkisuuteen, suhteiden rakentamiseen sekä maineeseen ja maakuvaan liittyvät asiat. Verkkokyselylomakkeella kerätyn aineiston analyysissä yhdisteltiin määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä.

Tulosten mukaan Twitteriä työssään käyttävät diplomaatit ja muut ulkopolitiikan ammattilaiset suhtautuvat positiivisesti sen tarjoamiin hyötyihin julkisen diplomatian kannalta. Osallistujien joukosta tunnistettiin kolme viestintätoimijoiden ryhmää riippuen siitä, korostuivatko heidän vastauksissaan vuorovaikutukseen (julkiset diplomaatit) vai viestinnän näkyvyyteen ja tehokkuuteen (julkisuusdiplomaatit) liittyvät asiat tai pitivätkö he henkilökohtaista osallistumista lainkaan tärkeänä (häivediplomaatit).

Tutkimuksen tulokset lisäävät ymmärrystä Twitterin hyödyistä julkisen diplomatian kanavana. Lisäksi tutkimus tuotti empiiristä tietoa vuorovaikutusosallisuuden merkityksestä diplomaattien ammatillisessa viestinnässä. Korkeampi vuorovaikutusosallisuus oli yhteydessä korkeampiin arvioihin Twitter-diplomatian kokonaisyödyistä sekä suhteiden rakentamiseen ja ylläpitoon liittyvistä hyödyistä. Teoreettiselta kannalta tarkasteltuna tutkimuksen tärkein havainto liittyy positiiviseen yhteyteen vuorovaikutusosallisuuden ja henkilökohtaisen osallistumisen tärkeänä pitämisen välillä.

Lobbauskonsultit ja politiikan toimittajat – strategiset vuorovaikutusverkostot poliittisen vaikuttamisen taustalla

Markus Mykkänen, tutkijatohtori, Jyväskylän yliopisto

Suomessa lobbauskonsulttien käyttö poliittisessa päätöksenteossa on lisääntynyt viimeisen kahden vuosikymmenen aikana. Kehitys on seurannut muita Pohjoismaita, joissa erityisesti viestintäala eli lukuisat viestintä- ja konsultointitoimistot ovat vahvistaneet sidettään politiikkaan. Lobbaus strategisena vuorovaikutusprosessina tarjoaa tietoa ja pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon (Joos, 2016). Aiempi tutkimus osoittaa, että lobbaajat pyrkivät säännöllisesti olemaan vuorovaikutuksessa toimittajiin edistääkseen ja pyrkiessään ohjalla poliittisen viestinnän keskustelua (Larsson, 2009; Mykkänen ja Ikonen, 2019).

Esitys tarkastelee suomalaisten lobbauskonsulttien strategista vuorovaikutusta ja verkostoja poliittisessa vaikuttamisessa uutismediaan ja politiikan toimittajiin. Esitys pohjautuu 11 suomalaisen lobbauskonsulttin haastatteluun ja syksyllä 2022 julkaistavaan tutkimukseen.

Tutkimus osoittaa, että suomalaiset lobbauskonsultit pitävät merkittävänä poliittisen vaikuttamisen kanava vuorovaikutusta ja henkilösuhteita politiikan toimittajien kanssa. Uutismediaa ja politiikan toimittajia pidetään poliittisen viestinnän tukevinä tai vaihtoehtoisina keskustelun foorumeina. Tulokset osoittavat myös, että lobbauskonsultit haluavat olla aktiivisia poliittisia tulkkeja, jotka yhdessä asiakkaidensa kanssa osallistuvat poliittisen agendan ja keskustelun muokkaamiseen. Lobbauskonsulteille vuorovaikutussuhteiden ja -verkostojen rakentaminen toimittajien kanssa rakentuu neljästä strategisesta osasta. 1) Lobbauskonsultit hyödyntävät aikaisempaa poliittista kokemusta, vuorovaikutustaitoja ja -verkostoja, 2) rakentavat mediaviestinnän poliittista agendaa vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa, 3) rakentavat ja organisoivat mediaverkostoja asiakkaan kanssa sekä 4) pyrkivät kehystämään poliittisia viestejä medialle.

Kokonaisuudessaan tulokset osoittavat, että lobbausvuorovaikutus politiikan toimittajiin on noussut tärkeäksi osaksi poliittista vaikuttamista. Viestintäkanavien monipuolistuminen on mahdollistanut tiiviimmän vuorovaikutuksen uutismedian kanssa. Lobbauskonsulttien aiempi ura mahdollistaa hyvät vuorovaikutustaidot ja verkostot sekä viestintäkompetenssin ja tiedon Suomen poliittisesta järjestelmästä. Tämä osoittaa, että lobbauskonsultoinnissa vuorovaikutuksen ja erilaisten verkostojen arvo on noussut merkittäväksi kompetenssiksi.

Mitä organisaatioviestinnän lähestymistavat voivat antaa journalismin tutkimukselle? Pohdintoja ja suuntia eteenpäin

Minna Koivula, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto

Toimituksia ja niissä työskenteleviä journalisteja on historiallisesti tutkittu uutisten tuotannon näkökulmasta: toimitus on ymmärretty tilana, jossa ”vallan vahtikoira” tekee työtään sen sijaan, että se olisi nähty myös sosiaalisen vuorovaikutuksen areenana (esim. Hendrickx & Picone 2020). Tämä lähestymistapa on tuottanut ikonisia etnografioita (esim. Tuchman 1978), joissa keskitytään kuvaamaan journalistista työprosessia ja journalismin suhdetta yhteiskunnallisiin instituutioihin. Uudempi journalismin tutkimus tarkastelee usein alan uusimpia (teknologisia) trendejä ja niiden vaikutuksia journalismin tuotantoon ja institutionaaliseen asemaan (Posetti 2018). Tällöin kuitenkin sekä yksilöiden inhimilliset kokemukset media-alalla työskentelestä että eri analyysin tasoja (yksilö, organisaatio, instituutio) yhdistävät näkökulmat jäävät vähemmälle huomiolle. Siksi argumentoin tässä teoreettisessa puheenvuorossa, että journalismin tutkimus hyötyisi erityisesti organisaatioviestinnän tutkimuksen lähestymistapojen hyödyntämisestä, sekä ehdotan mahdollisia tutkimusaiheita.

Mediaorganisaation tarkastelu organisaatioviestinnän teorioiden valossa johtaa pieeneen, mutta merkitykselliseen siirtymään: kun toimitusta ei ymmärretä vain uutisten tuotannon näyttämönä, astuu esiin vuorovaikutusprosessien viidakko, jonka kautta voidaan päästä kiinni moniin journalismia ja mediaorganisaatioita tällä hetkellä haastaviin ilmiöihin. Vuorovaikutukseen keskittyvä tutkimusote kiinnittää tutkijan huomion esimerkiksi toimituksen viestintäilmapiirin rooliin innovoinnissa (Koivula ym. 2020, 2022; Porcu ym. 2022) tai esimerkiksi journalistien työhyvinvoinnin ja viestinnän väliseen suhteeseen (Reyna 2021). Organisaatioviestinnän tutkimusotteella on annettavaa myös uusien teknologioiden tutkimukselle journalismissa, kuten esimerkiksi ihmis-koneviestinnän tutkimus osoittaa (Laitinen ym. 2021).

Tulevaisuudessa mediaorganisaatioita voidaan lähestyä erityisesti soveltamalla CCO (communicative constitution of organizations) -näkökulmaa (Schoeneborn ym. 2014). CCO:n keskeinen ajatus organisaation rakentumisesta viestinnässä viestintäprosessin toimituksesta sosiaalisen vuorovaikutuksen areenana vielä askeleen pidemmälle: sen sijaan, että toimitus olisi vuorovaikutuksen paikka, se rakentuukin kokonaan viestinnässä. Tämä mahdollistaa esimerkiksi toimitusten ulkopuolella tapahtuvan työn (esim. freelancertyö) tarkastelun uudella tavalla suhteessa toimituksessa tehtävään työhön. Näin ollen CCO:n hyödyntäminen herättää kysymyksiä mediaorganisaation rajoihin ja jopa journalismi-instituution määritelmään liittyen (Reese 2021). Organisaatioviestinnän lähestymistapojen soveltaminen journalismin tutkimuksessa voi siis avata uusia ikkunoita ymmärtää jatkuvan muutoksen kourissa olevaa media-alaa, sekä lähentää viestinnän ja journalistiikan tutkimusaloja keskenään.

Miten opetamme vuorovaikutusetiikkaa? Eettisyys opetussisältönä kielikeskuksen vuorovaikutusosaamisen kursseilla

Minna Lyytinen, yliopisto-opettaja, Helsingin yliopisto

Kielikeskuksien (puhe)viestinnän opetus keskittyy mm. vuorovaikutuksen ilmiöihin, vuorovaikutussuhteisiin ja vuorovaikutusosaamisen kehittämisen teemoihin, ja parhaimmillaan tukee eri alojen perustutkinto-opiskelijoiden kehittymistä oman alansa asiantuntijoiksi. Tässä kontekstissa yksi keskeisimmistä käsitteistä on vuorovaikutusosaaminen. Vuorovaikutusosaamisen käsitettä on määritelty eri tavoin, mutta monesti viestinnän eettisyys liitetään yhdeksi vuorovaikutusosaamisen osa-alueeksi (mm. Laajalahti 2014; Valkonen 2003). Vuorovaikutusetiikka ei ole vuorovaikutusosaamisen kannalta yhdentekevää, sillä vuorovaikutusosaaminen ilman eettisyyttä mahdollistaa myös vahingollisen vuorovaikutuksen ja ikävät seuraukset (Laajalahti 2014). Lisäksi jonkin viestintäkulttuurin etiikan tarkasteleminen auttaa meitä ymmärtämään esimerkiksi sen, mikä on hyvää, oikein tai tarpeellista meidän itsemme ja muiden ihmisten selviytymisen ja menestymisen kannalta (Tompkins 2011).

Kielikeskusopetuksen tulisi tarjota vuorovaikutusosaamisen kannalta keskeisiä sisältöjä kaikkien opiskelijoiden saataville, ja siten myös vuorovaikutusetiikan näkökulma tulisi huomioida opetussisällöissä. LAAPU-hankkeen tavoitesuositukset (Almonkari & Isotalus 2009) kieli- ja viestintäopintojen puheviestinnän opetukseen sisältävät eettisten näkökulmien huomioonottamisen. Vuonna 2019 kerättyssä aineistossa kahdeksasta yliopistosta kuitenkin vain kolme oli maininnut viestintäetiikan puheviestinnän kurssin osaamistavoitteissa (Okkonen & Isotalus 2020). Vaikka viestintäetiikkaa siis käsiteltäisiinkin kieli- ja viestintäopetuksessa, se mainitaan valtakunnallisella tasolla tavoitteissa harvemmin kuin esimerkiksi erilaisten taitojen harjoittelu.

Tarja Valkonen mainitsee Vuorotellen podcastissa (2021), että ”samaan eettiseen probleemaan voi löytyä erilaisia ratkaisuja, kun katsomme erilaisesta teoreettisesta kulmasta”. Esitekseni tarkoituksena onkin pohtia osallistujien kanssa yhdessä millä tavalla näitä erilaisia eettisiä näkökulmia voisi sisällyttää opetukseen, keskustella tavoista konkretisoida vuorovaikutusetiikan sisältöjen käsittelyä kielikeskusopetuksen kontekstissa ja esitellä muutamia harjoituksia, joita osallistujat voivat kokeilla omassa opetuksessaan.

”Se ei tarkoita, ettenkö olisi kiinnostunut” – Yliopisto-opiskelijoiden käsitykset ja kokemukset vuorovaikutuksesta verkko-opiskelussa

Janne Niinivaara, opetuksen kehittämisen asiantuntija,
Helsingin yliopisto

Esityksessäni tarkastelen yliopisto-opiskelijoiden vuorovaikutukseen liittyviä käsityksiä ja kokemuksia osana Kielikeskuksen verkko-opetusta. Esitys perustuu vuonna 2021 Helsingin yliopistossa kerättyyn opiskelijakyselyyn (n=680). Kyselyssä tarkasteltiin opiskelijoiden kokemuksia ja käsityksiä kielenopetukseen, integroituun opetukseen, verkko-opetukseen ja työelämätaitojen oppimiseen liittyen. Esityksessäni tarkastelen erityisesti verkko-opetukseen ja vuorovaikutukseen keskittyvää laadullista osa-aineistoa.

Kielikeskuskontekstissa vuorovaikutusta voi lähestyä niin viestintätieteellisen, pedagogisen kuin kielitieteellisenkin kirjallisuuden valossa. Soveltavassa kielentutkimuksessa on tarkasteltu muun muassa kielikeskusopettajien monologisia ja dialogisia kielikäsitteitä (Vaattovaara, 2016) sekä osallisuuden kokemuksen merkitystä kielinoppimisessa (Intke-Hernandez, 2020). Viestintätieteellisessä tutkimuksessa vieraan kielen osaamiseen on kiinnitetty huomiota muun muassa tutkijoiden vuorovaikutusosaamisen kehittymisen osana (Laajalahti, 2014, 256) ja vieraan kielen puhumista kohtaan koettuna pelkona (Almonkari, 2007, 82).

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tarkastelemme vastaajien kuvauksia vuorovaikutuksesta verkko-opetuksessa. Tutkimustulokset kertovat, että opiskelijoiden kokemukset ja käsitykset ovat varioivia ja keskenään ristiriitaisiakin. Tuloksissa hahmottuu kolme erilaista jäsenystä. Ensimmäinen on opettajan eri muodoissa ilmenevä läsnäolo, ja siihen liittyvät niin pedagogiset kuin vuorovaikutukselliset valinnat. Toinen jäsenyys liittyy opiskelijoiden vertaisvuorovaikutuksen myönteisiin ja kielteisiin ilmiöihin. Kolmas jäsenyys tarkastelee verkko-opiskeluun liitettäviä vuorovaikutuksen normeja. Nämä normit voivat olla keskenään vastakkaisiakin ja liittyä muun muassa siihen, millainen osallistuminen on yhtäältä toivottavaa verkkokurssilla ja mikä toisaalta estää tietynlaista osallistumista.

Esitelmässäni tarkastelen, millaisia suuntaviivoja tulokset antavat erityisesti verkko-opetuksen kehittämiseksi vuorovaikutuksen näkökulmasta. Vuorovaikutus (verkko-)opetuksessa, niin oppimisen tavoitteena, lähtökohtana kuin ympäristönäkin, voi helposti jäädä määrittelemättä, neuvottelematta ja sanoittamatta. Tärkeää onkin, että vuorovaikutus otetaan kiinteäksi osaksi opetuksen linjakasta suunnittelua ja sekä opettajalla että opiskelijoilla on mahdollisuus reflektoida omia vuorovaikutuskokemuksiaan ja –käsityksiään.

Vuorovaikutus virtuaalitodellisuudessa: kokemuksia ja kurkistuksia tulevaisuuteen

Marja Eklund, yliopisto-opettaja, väitöskirjatutkija,
Tampereen yliopisto

Karoliina Karppinen, yliopisto-opettaja, väitöskirjatutkija, Tampereen

Kerromme puheenvuorossamme virtuaalitodellisuuden tarjoamista mahdollisuuksista vuorovaikutuksen ja viestinnän harjoittelussa sekä pohdimme niitä ongelmakohtia, joita tulisi vielä kehittää. Puheenvuoromme pohjautuu sekä tutkimustietoon, että viestinnän pääaineopiskelijoiden ryhmäkeskusteluihin. Opiskelijoiden keskusteluilla kerätään heidän kokemuksiaan virtuaalitodellisuudessa tehdyistä vuorovaikutuksen ja esiintymisen harjoituksista sekä heidän ajatuksiaan virtuaalimaailman luomista vuorovaikutukseen liittyvistä mahdollisuuksista.

Tarkoituksenamme on kehittää viestinnän ja vuorovaikutuksen opetusta ja samalla tarjota opiskelijoille mahdollisuus tutustua uusimpaan teknologiaan heti opintojen alkuvaiheessa. Viestinnän ja vuorovaikutuksen asiantuntijoiden tulisi aktiivisesti tarjota osaamistaan ja osallistua vuorovaikutteisten teknologioiden kehittämiseen. Kynnys tähän voi kuitenkin muodostua korkeaksi, jos maailma on kovin vieras. Toivomme, että opiskelijoiden tulevaisuuteen suuntavilla ryhmäkeskusteluilla voisimme auttaa opiskelijoita havaitsemaan sekä omaa osaamistaan, että herättämään kiinnostusta kehitystyötä kohtaan.

Tehokas ja tarkoituksenmukainen vuorovaikutus virtuaalitodellisuudessa tarjoaa meille mahdollisuuksia esimerkiksi vähentää matkustamisen tarvetta: jos tekniikka tarjoaa meille toimivat puitteet, on mahdollista punnita kasvokkaisen ja virtuaalisen kohtaamisen välillä. Virtuaalitodellisuuden tarjoamia mahdollisuuksia on havaittu myös erilaisten fobioiden kohtaamisessa, joista yksi on esiintymisjännitys (esim. Daniels, Palaoag, & Daniels 2020; Hinojo-Lucena, Aznar-Díaz, Cáceres-Reche, Trujillo-Torres & Romero-Rodríguez 2020). Myös muita kuin esiintymistilanteita voidaan harjoitella virtuaalimaailmassa. Interpersonaalisten viestintätilanteiden harjoittelu esimerkiksi autismin kirjoon kuuluvilla on herättänyt kiinnostusta (esim. Ke & Im, 2013). Interpersonaalisissa viestintätilanteissa voidaan keskittyä myös esimerkiksi non-verbaalisen viestinnän eri osa-alueiden merkityksen havainnointiin erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (Maloney, Freeman, & Wohn 2020; Tanenbaum, Hartoonian, & Bryan 2020; Kuuluvainen, Virtanen, & Isotalus 2021; Aburumman, Gillies, Ward, & Hamilton 2022). Tehokkuus ja tarkoituksenmukaisuus virtuaalisessa ympäristössä eivät ole vapaita kanavan rajoituksista ja näiden haasteiden ratkaiseminen hyötyisi viestinnän ja vuorovaikutuksen asiantuntijoiden osaamisesta.

TYÖRYHMÄT III

La 11.30 - 12.45

3.1 Linna 5014

Näkökulmia tiimien viestintään ja vuorovaikutukseen

3.2 Linna 4013

Digitaalisten viestintäympäristöjen monet muodot ja mahdollisuudet

Vertaispalaute opettajatiimeissä

Karoliina Ahonen, yliopistonopettaja,

Jyväskylän yliopiston Monikielisen akateemisen viestinnän keskus

Jani Ylönen, yliopistonopettaja,

Jyväskylän yliopiston Monikielisen akateemisen viestinnän keskus

Opetuksen yhteissuunnittelun ja yhteisopettajuuden suosio on kasvanut korkeakouluissa viime vuosina. Opettajatiimeissä toimiminen edellyttää monipuolista vuorovaikutusosaamista, esimerkiksi ymmärrystä tiimien toiminnasta sekä taitoa havainnoida ja arvioida tiimin vuorovaikutusta. Palaute on tutkitusti keskeinen osa onnistunutta tiimityöskentelyä ja sen avulla voidaan edesauttaa sekä tiimin kehittymistä että opettajien ammatillista kehittymistä. Vertaispalautetta opettajatiimeissä on tutkittu melko vähän ja tutkimukset ovat keskittyneet pitkälti opettamiseen liittyvään palautteeseen, ei juurikaan tiimin toimintaan tai laajempaan pedagogiseen osaamiseen, jota tarvitaan esimerkiksi kurssisuunnittelussa.

Tutkimuskohteenaamme ovat monialaiset opettajatiimit, jotka suunnittelevat ja opettavat yhdessä tutkintoihin kuuluvia viestintä- ja kieliopintojaksoja yliopiston perustutkinto-opiskelijoille. Tutkimuksessamme pyrimme kyselyn avulla selvittämään, millaista vertaispalautetta opettajat saavat tiimiensä jäseniltä, kuinka tyytyväisiä he ovat saamaansa palautteeseen ja miten palautevuorovaikutusta opettajatiimeissä voitaisiin kehittää. Tulosten pohjalta pyrimme ehdottamaan käytännön sovellusmahdollisuuksia, joita voi hyödyntää ohjenuorina opettajatiimien palautevuorovaikutuksen kehittämisessä. Tutkimus on osa Jyväskylän yliopiston Monikielisen akateemisen viestinnän keskuksen e-kirjajulkaisua (julkaistaan 2023).

Esitelmässämme esittelemme tutkimuksemme taustaa sekä alustavia tuloksia ja avaamme keskustelua laajemminkin työyhteisöjen palautevuorovaikutuskäytänteistä.

Practices of knowledge construction during break interactions of a cleaning team

Malgorzata Lahti, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

Margarethe Olbertz-Siitonen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

This ongoing study explores knowledge construction during breakfast and lunch breaks of a cleaning team working in a large public organisation in Finland. While the research participants mostly work in isolation, the breaks offer them an important opportunity to interact with one another and engage in “doing being a cleaning team,” of which constructing knowledge is an important aspect.

We analyse video recordings of 21 break meetings from 2021 that involved 2 to 5 cleaners. The study follows the call for organisational research to break away from treating knowledge as possessed by high-status “knowledge work” professionals, in favour of exploring practices of “knowledge in work” collaboratively enacted by multiple de-centred agents (Rennstam & Ashcraft, 2013). We approach knowledge construction from an ethnomethodologically informed perspective as a publicly observable process where the participants collaboratively display and negotiate their respective access to specific types of knowledge.

The recorded interactions appear rich in knowledge construction practices that take advantage of the affordances of mobile phones, as well as the newspapers and large windows and glass doors in the canteen. The first kind of knowledge activities pivots on the joint construction of the cleaning profession as the participants pool together occupational expertise, attend to their bodies as work tools, survey their physical environment and coordinate teamwork. The other kind of knowledge work involves supporting team members in navigating life in the Finnish society, where colleagues who are L1/more proficient Finnish speakers and have a “local” status become experts. While dominant organisational and occupational ideologies render cleaning work as “dirty” and invisible (Rabelo & Mahalingam, 2019), our data offers a novel perspective on the cleaning occupation as our participants collaboratively (re)construct their profession as remarkably knowledge intensive.

Viestintäilmapiiri luovassa virtuaalitiimissä: Viestintäkäytänteet ilmapiirin muovaajina ja ilmentäjinä

Sarita Laine, viestintäsuunnittelija, Geologian tutkimuskeskus

Roosa Minkkilä, markkinointiviestinnän koordinaattori,
Tulkikeskus Ästerä

Kaisa Laitinen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

Tiimin viestintäilmapiiri rakentuu vuorovaikutuksessa. Viestintäilmapiiri muovautuu tiimin sisällä jaetuissa käsityksissä vuorovaikutusta ohjaavista normeista eli siitä, millainen vuorovaikutus tiimissä on hyväksyttävää (Koivula ym. 2020; Edmondson 1999). Erilaiset teknologiavälitteisen vuorovaikutuksen alustat ovat keskeinen osa asiantuntijatiimien arkea. Teknologiavälitteisen tiimityön yleistyessä on tärkeää tarkastella ja kehittää toimivia käytänteitä yhteistyön, tietoprosessien sekä työhyvinvoinnin tukemiseksi ja parantamiseksi (Blomqvist ym. 2020). Viestintäkäytänteillä arkisina, toistuvina toimintatapoina on oleellinen merkitys tiimin viestintäilmapiirin tuottamisessa, rakentumisessa ja muovautumisessa. Tarkastelemalla juuri viestintäkäytänteitä tiimin viestintäilmapiirin muovaajina ja ilmentäjinä voidaan saada tietoa siitä, millaisin toimintatavoin tiimeissä voidaan pyrkiä edistämään supportiivista viestintäilmapiiriä (ks. Gibb 1961) ja tukemaan luovan tiimin tehokasta ja tarkoituksenmukaista työskentelyä.

Tämä puheenvuoro pohjautuu maisterintutkielmaan. Puheenvuorossa esitellään tutkimustyö, jonka tavoitteena oli kuvata luovan virtuaalitiimin viestintäkäytänteitä ja niissä ilmeneviä viestintäilmapiirin erityispiirteitä. Tutkimuksen viitekehyksenä hyödynnettiin vuorovaikutuksen funktion ja viestintäkäytännön käsitteitä, supportiivisen ja defensiivisen viestintäilmapiirin teoreettista jäsenystä sekä adaptiivisen strukturaation teoriaa. Aineistona käytettiin media-alalla työskentelevän virtuaalitiimin pikaviestikeskusteluja tiimin käyttämällä Slack-kanavalla. Analysoitujen viestien lukumäärä oli 4668 kappaletta. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin laadullista sisällönanalyysia.

Tiimin viestintäkäytänteiden analyysi osoitti tarkastellun tiimin viestintäilmapiirin erityispiirteiden olevan 1) epämuodollisuus, 2) tasavertaisuus, 3) yhteisöllisyys sekä 4) ratkaisukeskeisyys. Ilmapiirin supportiivisuus ilmeni tiimin vuorovaikutuksessa esimerkiksi mielipiteiden ja uusien ideoiden vapaana esittämisenä sekä tiedon nopeana ja vapautuneena jakamisena.

Tulokset antavat viitteitä siitä, että Slackin kaltaiset, helppokäyttöiset ja matalaan hierarkiaan perustuvat viestintäalustat voivat edesauttaa luovien tiimien työskentelyä sekä supportiivisen viestintäilmapiirin rakentumista virtuaalitiimissä. Tutkielman mukaan virtuaalitiimin viestintäkäytänteet ovat tärkeitä ja merkityksellisiä tiimin keskinäistä arvostusta ilmentävän, tasavertaisen vuorovaikutuksen ja luovuuden edistäjinä sekä työn sujuvuuden ja mielekkyyden lisääjinä. Koska viestintäilmapiiristä voidaan saada tietoa vuorovaikutusta havainnoimalla, siihen voidaan myös vaikuttaa tiimien jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa ja työn organisoinnissa.

Digitaaliset alustat meissä

Tomi Laapotti, Apulaisprofessori, Vaasan yliopisto

Mitra Raappana, Yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto

Organisaatioviestinnän tutkimus on kohdistunut ensisijaisesti erilaisten digitaalisten teknologioiden, lähinnä viestintäteknologioiden, käyttämiseen. Digitaalisten teknologioiden rooli osana organisaatioiden viestinnällistä rakentumista on kuitenkin moninaisempi ja näiden teknologioiden materialisoitumista tulisi tarkastella myös ihmisten välisen vuorovaikutuksen kautta. Tämän tutkimuksen lähtökohtana on CCO-näkökulman Montrealin koulukunnan relationaalinen lähestymistapa sosio-materiaalisuuteen ja toimijuuteen. Kaikki oleva on siten sekä sosiaalista että materiaalista ja organisoitumisen tarkastelu tulee kohdentaa materialisoitumisen prosesseihin. Materialisoituminen vaatii toimintaa: toimijuus on relationaalista ja tapahtuu aina jonkun tai jonkin kautta, kanssa ja tätä jotakin tai jotakuta varten. Näin ollen digitaalisten alustojen voidaan nähdä materialisoituvan ja viestivän esimerkiksi ihmisen kautta, kanssa ja tätä varten. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan digitaalisten alustojen materialisoitumisprosesseja yhteistyötiloja tarjoavassa organisaatiossa. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää digitaalisten alustojen materialisoitumista osana organisaation viestinnällistä ylläpitämistä ja muodostumista. Tavoitteeseen pyritään keskittymällä siihen, miten erilaiset digitaaliset alustat viestivät ihmisten (tai muiden toimijoiden) kautta ja toisaalta, miten ihmiset (tai muut toimijat) viestivät erilaisten digitaalisten alustojen kautta. Huomio on siten esimerkiksi vuorovaikutustilanteissa, joissa keskustellaan tietystä digitaalisesta alustasta, tai joissa tietty digitaalinen alusta muuten tehdään relevantiksi. Tutkimuksen aineistona on yhteistyötiloja tarjoavasta yrityksestä kerättyä havainnointi- ja haastatteluaineistoa. Havainnointiaineisto on sekä tallennettuja muodollisia ja epämuodollisia tapaamisia että etnografiseen varjostamiseen perustuvia kenttämuistiinpanoja. Haastattelut kohdistuivat yhteistyötiloja tarjoavan yrityksen työntekijöihin. Analyysi toteutettiin organisatorisena diskurssianalyysinä.

Alustavien tulosten mukaan digitaalisten alustojen koetaan ajoittain puhuvan organisaation puolesta. Tavallisempaa on kuitenkin se, että ihmistoimija puhuu digitaalisen alustan äänellä, sen puolesta, jolloin digitaalinen alusta kaikkine relaatioineen viestii ihmisen välityksellä. Digitaalisten alustojen, myös muiden kuin viestintäteknologioiden, rooli osana organisaatioiden viestinnällistä muodostumista ja ylläpittoa on moninaista ja vaatii paljon lisätutkimusta. Puheenvuorossa pohditaan myös käytännön sovelluksia.

Kokemuksia vuorovaikutuksen opetuksen pelillistämisestä

Suvi-Tuuli Murumäki, Puheviestinnän yliopisto-opettaja,
Helsingin yliopisto

Opetuksen pelillistämellä (engl. mm. gamification, gamebased-learning, educational games) voidaan tarkoittaa useita erilaisia työskentelymuotoja, joissa peleille tyypillisiä elementtejä, esimerkiksi fiktiivisyyttä, kilpailullisuutta, sääntöpohjaisuutta, arjesta erillisyyttä ja "ei-tuottavuutta" hyödynnetään oppimisessa. Pelillistämellä voidaan pyrkiä lisäämään esimerkiksi oppijoiden motivaatiota, sitoutumista ja oppimisen iloa. Tavoitteena voi olla myös esimerkiksi oppijoiden päätöksentekokyvyn, ajattelun taitojen ja vuorovaikutusosaamisen kehittyminen. Pelillistämistä on tutkittu opetuskontekstissa melko runsaasti. Tulokset ovat osin ristiriitaisia: pelillistämisen on havaittu tuottavan monia hyötyjä, mutta myös haittoja, eikä pelillistäminen ole paras ratkaisu kaikkeen opetukseen (ks. esim. Majuri & al. 2018*).

Puheenvuorossani esittelen omia ja opiskelijoideni kokemuksia verkkopeliympäristön ja pelillisten työskentelymuotojen hyödyntämisestä Helsingin yliopiston äidinkielen ja kirjallisuuden aineenopettajaksi opiskelevien (puhe)viestinnän kursseilla. Pelikokeilut on toteutettu verkkopeliympäristössä ja peleihin on osallistuttu joukkueina. Pelaamisen jälkeen opiskelijat ovat keskustellen reflektoineet oppimiskokemuksiaan ja tuoneet esiin näkemyksiään sekä kehitysehdotuksiaan käytetystä pelityömuodosta. Seuraavalle kurssille olen muokannut pelin oppimistavoitteita, tarinaa ja tehtäviä opiskelijapalautteen suuntaisesti. Kokeiluissa olen varioinut myös pelitilanteen luonnetta, erityisesti kilpailutilanteen ja aikapaineen voimakkuutta. Puheenvuorossani nostan esiin toimivimmaksi - ja huonoimmaksi - kokemiamme pelimuotoja sekä niitä vuorovaikutuksen osaamistavoitteita, joiden saavuttamisessa pelillistämistä on vaikuttanut olevan eniten hyötyä.

Esittelen myös Helsingin yliopistossa kevätlukukaudella 2023 toteutettavaa vuorovaikutuksen ja nimistöntutkimuksen yhteiskurssia, joka rakennetaan kokonaisuudessaan yhtenäiseksi, viikkoja kestäväksi joukkuepeliksi. Hyödynnämme verkkopeliympäristöä pelin rytmitykseen, mutta varsinainen pelaaminen tapahtuu toiminnallisena seikkailuna eri puolilla Helsinkiä. Pelin kuluessa pelaajat analysoivat pelijoukkueensa vuorovaikutusta erilaisissa pelitilanteissa. Kurssin vuorovaikutukseen kytkeytyvänä oppimistavoitteena on kehittää ryhmäviestintään, päätöksenteon sekä neuvotteluun liittyvää vuorovaikutusosaamista sekä erityisesti kykyä havainnoida ja analysoida vuorovaikutusta.

Puheenvuoroni keskeinen tavoite on avata käytännön näkökulmia vuorovaikutuksen opetuksen pelillistämiseen ja onnistuneen pelin edellytyksiin. Tarkoituksena on myös pohtia pelillistämisen tarjoamia mahdollisuuksia vuorovaikutusosaamisen eri osa-alueiden kehittämiseen.

Itsevarmuutta virtuaalisesti: koe esiintymisjännityksen hallitsemiseksi pituusilluusion kautta

Anna-Leena Macey, väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto

Simo Järvelä, tutkijatohtori, Tampereen yliopisto

Juho Hamari, professori, Tampereen yliopisto

Yleisön edessä esiintyminen ja julkiset puhetilanteet koetaan usein kulttuuritaustasta riippumatta yhtenä haastavimmista vuorovaikutustilanteista. Tämän päivän työelämässä esiintyminen ja erilaiset julkiset puhetilanteet ovat kuitenkin yhä enemmän läsnä ja niiden aiheuttamalla ahdistuksella voi olla ratkaiseva merkitys yksilön urakehityksen, jopa uravalintojen kannalta.

Virtuaalitekniologia tarjoaa mahdollisuuden turvallisten ja kontrolloitujen alustojen luomiseen mm. erilaisten haastavien vuorovaikutustilanteiden harjoittelussa. Julkisten puhetilanteiden harjoitteluun on jo olemassa kaupallisia virtuaalialustoja, mutta niiden painopiste on pitkälti puhujan taitopuolen kehittämisessä. Ne perustuvat myös pelkästään todellisen elämän tilanteiden simuloimiseen.

Virtuaalitekniologia mahdollistaa kuitenkin dynaamisempien ja innovatiivisempien harjoitusympäristöjen kehittämisen, jolloin esimerkiksi esiintymistilanteissa tärkeiksi nousevien tunteidenhallintataitojen tukeminen ja harjoittelu mahdollistuvat täysin uudella tavoin. Oma tutkimuksemme tarkastelee tällaisia virtuaalitekniologian mahdollisuuksia; keinoa manipuloida immersivistä virtuaaliympäristöä niin, että se voisi tukea käyttäjän tunteiden hallintaa stressaavan ja haastavan esiintymistilanteen aikana.

Koetilanteemme aikana loimme osallistujille (n=61) virtuaalilasien kuvakulmaa muuttamalla pituusilluusion, joko normaalipituutta lyhyemmästä tai pidemmästä oleuksesta virtuaaliselle yleisölle esitetyn, viiden minuutin impromptupuheen aikana. Osallistujien tunnevasteita ja puheahdistusta mitattiin itsearvioinnein tilannetta ennen ja sen jälkeen. Tilanteen aikana mitattiin lisäksi osallistujien fysiologista vireytymistä. Kaikki osallistajat arvioivat jälkikäteen myös omia kognitiivisia prosessejaan puhetilanteen aikana sekä ylipäätään omaa suoriutumistaan puhetilanteessa.

Tutkimustuloksiemme alustavan analyysin perusteella vaikuttaa siltä, että virtuaal-

isen puhetilanteen aikana luodulla pituusilluusiolla on vaikutusta yksilön itsearvioitun ja fysiologiseen vireytymiseen sekä puheahdistukseen kyseisen tilanteen aikana: illuusio pidemmästä olemuksesta vähensi vireytymistä ja puhetilanteessa koettua ahdistusta verrattuna illuusioon lyhyemmästä olemuksesta. Analyysi muiden mitta-reiden osalta valmistunee tulevan syksyn aikana, jolloin lopulliset tuloksemme ovat tarkemmin esiteltävissä Vuorovaikutuksen tutkimuksen päivillä.

Jo alustavien tutkimustulostemme perusteella voidaan olettaa immersiiivisten virtuaaliympäristöjen manipulaatioiden voivan tarjota apuvälineitä tunteiden hallinnan harjoitteluun esiintymistilanteissa, sekä mahdollisesti myös muiden, haastavien vuorovaikutustilanteiden harjoittelussa erilaisilla virtuaalialustoilla. Nyt kun vuorovaikutuksemme on pandemian ja ilmastokriisin myötä siirtynyt yhä enemmän virtuaalisiin ympäristöihin, voidaan käyttäjiä voimauttaa ja heidän tunteiden hallintaansa tukea yksinkertaisin manipulaatioin – henkilökohtaisesti ja huomaamattomasti – mahdollisesti myös näissä uusissa yhteyksissä, todellisten virtuaalisten vuorovaikutustilanteiden aikana.

TYÖRYHMÄT IV

La 13.30 - 14.45

4.1 Linna 4013

Viestintäteknologia ja teknologiavälitteisen vuorovaikutuksen haasteet ja mahdollisuudet työelämässä

4.2 Linna 5014

Viestinnän ja vuorovaikutuksen näkökulmia johtajuuteen

4.3 Linna 6017

Haasteita ja hyvinvointia: vuorovaikutus julkisissa instituutioissa

Tavoitettavuutta ja autonomiaa – viestintäteknologioiden käytön hallinta tietotyössä

Anniina Huusko, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto

Työelämän teknologisoitumisen myötä nykyaikaisessa tietotyössä suuri osa vuorovaikutuksesta tapahtuu teknologiavälitteisesti. Tämä heijastuu moninlaisilla tavoilla yksittäisten työntekijöiden kokemuksiin. (Mobiilit) viestintäteknologiat mahdollistavat työhön liittyvän viestinnän työajan ja työn tekemisen paikan rajoista riippumatta, ja samalla kun teknologiset mahdollisuudet tuovat työntekijöille joustavuutta ja autonomiaa, on yhä lisääntyvä viestintäteknologioiden käyttö myös kielteisillä tavoilla yhteydessä työntekijöiden autonomian ja esimerkiksi hyvinvoinnin kokemuksiin.

Puheenvuorossa esitellään tutkimusta, jonka tavoitteena on ymmärtää, kuinka tietotyöntekijät hallitsevat viestintäteknologioiden käyttöään tasapainoillessaan oman autonomiansa ja tavoitettavuuden odotusten välillä. Tutkimuksen aineisto on kerätty päiväkirjametodia ja teemahaastatteluita hyödyntämällä. Aineisto sisältää toistuvien, puolistrukturoitujen päiväkirjamerkintöjen osalta pitkästä kuvausta työntekijöiden teknologiavälitteisen viestinnän kokemuksista. Päiväkirjamerkintöihin ankkuroidut haastattelut syventävät aineistoa.

Puheenvuorossa keskitytään alustaviin tuloksiin, joiden keskeisiä teemoja ovat työntekijöiden kokema autonomia, työssä suoriutumisen ja työhyvinvoinnin kokemukset sekä tavoitettavuuden ja viestintäteknologioiden käytön hallinnan strategiat. Alustavat tulokset muun muassa osoittavat, että yksittäiset työntekijät merkityksentävät viestintäteknologioiden tuomia mahdollisuuksia ja haasteita keskenään eri tavoin ja hyödyntävät erilaisia strategioita viestintäteknologioiden käyttönsä hallitsemiseksi. Puheenvuorossa tarkastellaan alustavien tulosten ohella tutkimuksen menetelmällistä kontribuutiota sekä pohditaan tulosten sovellusmahdollisuuksia yksilötason ohella myös työyhteisö- ja organisaatiotasolle.

Tavoitettavuuden odotukset globaalissa työssä

Jonna Leppäkumpu, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto

Jokapäiväisessä käytössä oleva viestintäteknologia on oleellinen osa työn ja muun elämän välistä rajanhallintaa ja rajojen häilyvyyttä. Teknologia mahdollistaa rajojen joustavuuden sekä läpäisevyyden, kuten tavoitettavuuden paikasta ja ajasta riippumatta. Toisaalta esimerkiksi oman ajan hallinnan väheneminen voi muodostua haasteeksi, kun tavoitettavuuden vaatimukset kasvavat. Rajojen joustavuus ja läpäisevyys eivät kuitenkaan johdu teknologiasta sinänsä, vaan niistä ovat vastuussa yksilöt, tiimit ja työyhteisöt. Teknologia toimii siis vuorovaikutuksen alustana ja esimerkiksi työn ja muun elämän rajanhallinnan kannalta on oleellista se, millä tavalla etenkin työajan ulkopuoliseen tavoitettavuuteen organisaatioissa suhtaudutaan ja miten siitä viestitään.

Puheenvuoro koskee tutkimusta, jossa tarkastellaan tavoitettavuudesta käytäviä neuvotteluja globaalien tiimien johtajien ja tiimin jäsenten välillä. Tutkimuksen aineistona on globaalien, hajautettujen tiimien jäsenten ja tiimin johtajien puolistrukturoidut haastattelut (N=47). Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, millä tavalla globaalien tiimien johtajat ilmaisevat odotuksiaan siitä, miten työhön tulee olla yhteydessä ja miten tiimin johtajien odotukset heijastuvat työntekijöiden mukaan työssä käytäviin, työn ja muun elämän rajoihin liittyviin keskusteluihin.

Alustavien tulosten mukaan tiimien johtajat pyrkivät oikeuttamaan tiimiensä jäseniä irrottautumaan työstä työajan ulkopuolella, vaikkakin samaan aikaan ovat itse lähes aina tavoitettavissa. Tiimin jäsenille oikeutus työstä irrottautumiseen voi kuitenkin olla ristiriitaista, tavoitettavuuden odotusten ollessa työn kontekstista ja tiimien normeista johtuen hyvinkin vastakkaiset.

Viestintäteknologian käytön jännitteet ja paradoksit työn ja muun elämän rajankäynnissä

Camilla Suortti, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto

Nykyään suurin osa työstä on riippuvaista teknologiasta ja varsinkin tietotyössä nojataan vahvasti viestintäteknologiaan. Työelämän digitalisoituminen ja teknologiavälitteinen työskentely avaa monia mahdollisuuksia, mutta samalla se asettaa myös haasteita. Esimerkiksi aika- ja paikkariippumaton teknologiavälitteinen työ voi olla joustavaa, mutta haasteena voi kuitenkin olla jatkuva tavoitettavuus ja työn sekoittuminen muuhun elämään. Näin ollen teknologiavälitteiseen työhön kytkeytyvät jännitteitä ja paradokseja, joihin tämä puheenvuoro keskittyy.

Tässä puheenvuorossa avataan alustavia tutkimustuloksia viestintäteknologian käytön jännitteistä ja paradokseista työn ja muun elämän rajankäynnissä media-alalla. Lisäksi puheenvuorossa esitellään jännitteisyyden konstitutiivista näkökulmaa, joka toimii tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä. Alustavat tulokset perustuvat 20 puolistrukturoituun teemahaastatteluun, jotka kerättiin suuresta suomalaisesta media-alan organisaatiosta. Aineiston analyysimenetelmänä hyödynnetään laadullista sisällönanalyysia sekä kontrapunktaalista analyysia soveltuvin osin.

Alustavien tutkimustulosten perusteella media-alan ammattilaisten viestintäteknologian käyttöön kytkeytyvät jännitteet ja paradoksit liittyvät muun muassa keskeytyksiin, kasvokkaiseen ja teknologiavälitteiseen läsnäoloon sekä vapaaehtoiseen tavoitavuuteen ja viestintäteknologian käytön helppouteen. Puheenvuorossa käsitellään alustavien tutkimustulosten yhteyttä ammatilliseen identiteettiin tietointensiivisessä työssä, kuten myös aineiston analyysimenetelmän kontribuutiota jännitteisyyden tutkimuksessa. Lisäksi puheenvuorossa pohditaan tutkimustulosten sovellusmahdollisuuksia työhyvinvoinnin tukemiseksi tietointensiivisessä ja teknologiavälitteisessä työssä.

Digitaaliset jäljet, monitorointi ja performanssit dataistuvassa työelämässä

Rasa Jämsen, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto

Teknologian kehittyessä mahdollisuudet sekä osoittaa, että myös seurata läsnäoloa, aktiivisuutta ja tavoitettavuutta työssä ovat lisääntyneet. Teknologian käyttö työtehtävien suorittamiseen ja vuorovaikutukseen työyhteisössä mahdollistaa valtaavan datamäärän keräämisen aina kirjautumiskerroista kalenterimerkintöihin ja jopa kokousovelluksissa käytettyyn puhe-aikaan. Syntyy digitaalisia jälkiä, datan muodostamia kokonaisuuksia, jotka kertovat työntekijän toiminnasta teknologian äärellä.

Datan käytön on havaittu auttavan esimerkiksi verkostojen luomisessa, mutta se voi myös luoda työntekijälle kokemuksen, että häntä valvotaan. Kokemus monitoroiduksi tulemisesta voi lisätä työntekijän painetta performoida tavoitettavuuttaan ja tehokkuuttaan. Työntekijä voi myös alkaa arvioida omaa toimintaansa sen kautta, millaista dataa tietty toiminta tuottaa. Datan käyttöön kytkeytyvätkin kysymykset muun muassa luottamuksesta ja yksityisyyden hallinnasta. Dataistuva työelämä edellyttää dataan liittyvien käsitysten ja kokemusten, sekä niistä kumpuavan käyttäytymisen ymmärtämistä.

Tämä puheenvuoro esittelee tutkimusta, jonka tavoitteena on ymmärtää organisaatioiden datan käytön moniulotteisia tapoja ja seurauksia. Erityisesti tarkastellaan sitä, millaisia käsityksiä työntekijöillä on heihin liittyvän datan käytöstä ja millä tavalla nämä käsitykset heijastuvat heidän käyttäytymiseensä. Lisäksi tarkastellaan sitä, millä tavoin datan käytöstä viestitään, ja kuinka digitaalisia jälkiä mittaavien työkalujen käyttö heijastuu vuorovaikutukseen työyhteisössä. Tutkimuksen aineisto koostuu digitaalisia jälkiä suunnitelmallisesti visualisoivan organisaation työntekijöiden haastatteluista. Puheenvuorossa esitellään tutkimuksen alustavia tuloksia, sekä tarkastellaan laajemmin työelämän dataistumisen kehitystä ja siihen liittyviä ilmiöitä.

Kompleksisuusviestintä? Ratkaisuja kriisien ja työryhmien välimaastoon

Outi Ihanainen-Rokio, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto, Kauppakorkeakoulu

Jaana Loipponen, LAB ammattikorkeakoulu

Miksi joitain asioita on vaikea ratkoa yhdessä? Miten asioihin voi vaikuttaa vaikka kaikki on epävarmaa?

Käsitlemme puheenvuorossamme aihetta kompleksisuusviestintä, jolla ei ole vielä määritelmää. Haluamme esitellä ratkaisuja pitkittyneiden kriisien sekä toisaalta jäykkien ammatillisten työryhmien viestintään. Miten viestiä ja vuorovaikutusta kompleksissa tilassa eli mutkikkaassa ja ristikkäinkytkeytyneessä epävarmassa toimintaympäristössä, jossa ennustaminen on mahdotonta.

Miten toimia ja viestiä tilanteissa, joiden ydin tuntuu olevan tavoittamattomissa ja joissa toimintaa aina ei-riittävän tiedon valossa? Miten muuttuvat ja muuntuvat toimintaympäristöt liittyvät kompleksisuuteen? Millaista viestintää ja vuorovaikutusta tarvitaan kompleksisessa maailmassa? Miten kompleksisuusviestintä voisi auttaa johtajaa, esihenkilöä, työntekijää ymmärtämään, miten luodaan ratkaisuja, kun ei ole edes kunnan kysymyksiä.

Nostamme case-esimerkkejä projekteistaistamme ja tutkimuksestamme (mm. moniammatilliset ryhmät, moninaisuuden edistäminen, vastuullisuusviestintä) sekä tuomme esiin taustoja kompleksisuudelle kestävyystieteestä. Pohjana kompleksisuusviestinnän määrittelylle käytämme Cynefin-viitekehystä. Cynefin-kehys lähti kehittymään David Snowdenin ajattelusta (mm. Snowden 2002, Snowden & Boone 2007) ja on nyt tunnustettu viitekehys käytäntötoimijoiden kuten organisaatiokonsulttien ja -kehittäjien parissa. Tutkimme puheenvuorossamme erityisesti mitä Cynefin-viitekehys voisi tuoda vuorovaikutuksen tutkimuksen ja käytännön välimaastoon.

Implisiittinen palaute johtajan ja alaisen vuorovaikutuksessa

Inkeri Roos-Manninen, yliopisto-opettaja, Aalto-yliopisto

Palaute on keskeinen työelämän vuorovaikutusilmiö. Palautetta pidetään hyödyllisenä sekä yksilön että organisaation kannalta. Tutkimusten mukaan palaute on yhteydessä oppimiseen ja kehittymiseen, suoritustasoon, työmotivaatioon ja hyvinvointiin, luovan työn tuloksellisuuteen ja organisaation menestymiseen. Hyvin toimiva palautekulttuuri, joka tukee osaamisen kehittymistä ja työssä onnistumista, voi olla organisaatiolle kilpailuvaltti. Moni kuitenkin kokee, ettei saa työstään riittävästi palautetta. Palautteen antamista pidetäänkin keskeisenä esihenkilötyön kehittämisen alueena.

Johtajan ja alaisen välistä palautetta on aikaisemmin tutkittu pääosin kvantitatiivisin menetelmin, kyselylomaketutkimuksina. Laadullista, aidossa työelämässä tehtyä tutkimusta on vähäisesti. Lisäksi valtaosa aiemmasta tutkimuksesta tarkastelee formaalia palautetta, kuten suoritusarviointeja, kehityskeskusteluja ja 360° palautetta. Päivittäiseen työhön liittyvää (nk. informaalista) palautetta on sen sijaan tutkittu huomattavasti vähemmän.

Esitelmäehdotus perustuu tekeillä olevaan väitöskirjatutkimukseen palautteesta johtajan ja alaisen vuorovaikutussuhteessa. Tutkimuksen kohteena on sekä johtajalta alaiselle että alaiselta johtajalle suuntautuva palaute. Tutkimuksessa tarkastellaan johtajien ja alaisten kokemuksia palautteesta teknologiavälitteisessä ja kasvokkaisesti vuorovaikutuksessa. Tutkimus on laadullinen. Tavoitteena on kuvata ja ymmärtää vuorovaikutussuhteessa annettavaa, saatavaa ja haettavaa palautetta sekä johtajan että alaisen näkökulmasta. Aineistonkeruumetodina on teemahaastattelu ja aineiston analysointimenetelmänä laadullinen sisällönanalyysi. Haastateltavat (N=28) työskentelevät globaaleissa organisaatioissa johtamis- ja asiantuntijatehtävissä.

Esitelmässä tarkastellaan palautteen implisiittisyyttä johtajan ja alaisen vuorovaikutuksessa. Väitöskirjan alustavien tulosten mukaan palaute voi ilmetä vuorovaikutuksessa eksplisiittisesti tai implisiittisesti. Eksplisiittinen palaute on palautetta, joka tunnistetaan tai nimetään nimenomaan 'palautteeksi'. Implisiittinen palaute on sen sijaan palautetta, jota ei välttämättä aina mielletä tai tunnisteta nimenomaisesti 'palautteeksi'. Implisiittistä palautetta voi ilmetä vuorovaikutustilanteissa, joita ei koeta varsinaisiksi 'palautetilanteiksi' tai 'palautekeskusteluiksi'. Päivittäiseen työhön liittyvä palaute voikin usein ilmetä implisiittisesti muun työhön liittyvän vuorovaikutuksen lomassa. Implisiittinen palaute voi olla viestinnälliseltä ilmiänsultaan hyvin monimuotoista ja sitä voi olla vaikeaa tunnistaa ja erottaa muusta työhön liittyvästä vuorovaikutuksesta. Johtaja-alaisparilla voikin olla keskenään ristiriitaisia käsityksiä siitä, mikä on palautetta ja millaisissa vuorovaikutustilanteissa palautetta ilmenee. Tutkimus tarjoaa uutta tietoa palautteen monimerkityksisyydestä ja monimuotoisuudesta. Esitelmän lopussa pohditaan tulosten käytännön implikaatioita työelämän kehittämisen näkökulmasta.

Johtajuuden ja toimijuuden kietoutuminen yhteistyötilaorganisaatiossa

Mitra Raappana, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto

Tomi Laapotti, tutkijatohtori, Vaasan yliopisto

Yhteistyötilat ovat organisaatioviestinnän tutkimukselle kiinnostava konteksti, jossa perinteiset näkemykset organisaatioviestinnästä ja koko organisaation käsitteestä tulevat haastetuksi. Yhteistyötiloilla (coworking spaces) tarkoitetaan työskentelytiloja, joita jäsenet saavat jäsenmaksua vastaan hyödyntää. Ideana on siis hyödyntää tiloihin liittyviä resursseja, kuten nettiyhteyksiä, taukotiloja, toimistoja ja neuvotteluhuoneita. Useat yhteistyötilaorganisaatiot markkinoivat jäsenyyttään tarjoamalla lisäksi mahdollisuutta yhteistyöhön, osaamisen jakamiseen sekä työtoveruuteen ja yhteisöllisyyteen yhteistiloissa. Yhteistyötilaorganisaatioissa eri yritysten edustajat, jopa kilpailevat tahot, siis saattavatkin olla työkavereita ja kuulua ikään kuin samaan työyhteisöön, vaikka heillä on omat tavoitteensa ja sidosryhmänsä. Yhteistyötilaorganisaatioista on tullut myötä yhä suosittumia työskentely-ympäristöjä yrittäjille, freelancereille ja etätöitä tekeville.

Tässä puheenvuorossa esittelemme tutkimusta, jossa tarkastellaan yhteistyötiloja tarjoavan organisaation organisoitumista johtamisen ja toimijuuden käsitteiden avulla. Kohdeorganisaatio pyrkii vahvasti tarjoamaan alustan yhteistyölle ja yhteisoppimiselle, hyödyntäen fyysisten yhteistyötilojen lisäksi myös monenlaisia digitaalisia teknologioita (kuten tilojen varausjärjestelmää, yhteisöpalvelua, sähköisiä avaimia jne.). Lähtökohtanamme on CCO-näkökulman Montréalin koulukunta, eli tarkastelemme johtajuutta yhteisöllisenä, relationaalisena, plastisena ilmiönä, joka rakentuu sosiotemporaalisessa ja -materiaalisessa, merkityskeskisessä, ihmis- ja ei-ihmistoimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa. Johtajuuden nähdään voivan materialisoitua organisaatiossa ja yhteisössä hyvin monin tavoin, ei vain ihmistoimijoiden tahoilta. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää johtamisen prosesseja yhteistyötiloja tarjoavassa organisaatiossa. Pyrimme siis selvittämään, ketkä tai mitkä toimijat johtajuuden prosesseihin yhteistyötilaorganisaatioissa osallistuvat, miten ja missä johtajuutta ilmenee ja millaisiin toimintoihin johtajuutta kohdistuu. Tutkimuksen aineistona on havainnointi- ja haastatteluaineistoa yhteistyötiloja tarjoavasta yrityksestä. Analysoimme aineiston organisatorista diskurssianalyysiä hyödyntäen. Alustavien tulosten mukaan näyttää siltä ihmis- ja ei-ihmistoimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa on jännitteitä suhteessa johtamiselle liitettyihin odotuksiin ja johtajuuden manifestoitumiseen. Lisäksi näyttää siltä, että yhtäältä ihmisjohtajuutta kaivataan, mutta toisaalta esimerkiksi digitaalista johtajuutta ei tunnusteta.

Oivalluksia ja uutta ymmärrystä etävälitteisessä työnohjauksessa

Mikko Pohjola, projektitutkija, Jyväskylän yliopisto

Virpi-Liisa Kykyri, apulaisprofessori, Jyväskylän yliopisto

Työnohjaus on yleinen ammatillisen tuen käytäntö sosiaali- ja terveystieteiden alalla. Työnohjauksessa ammattilaiset voivat jakaa kokemuksiaan kliinisestä työstä, organisaatiosta, kehittämisestä ja tunteistaan toisen ammattilaisen kanssa luottamuksellisessa ympäristössä kehittääkseen tietojaan ja taitojaan. Yhtenä työnohjauksen tavoitteena on sellaisen uuden ymmärryksen rakentuminen, joka auttaa ammattilaisia toimimaan asiakkaita paremmin palvelevilla ja työntekijän oman työhyvinvoinnin kannalta suotuisilla tavoilla. Puheenvuorossamme tarkastelemme, millainen vuorovaikutus näyttäisi edistävän työnohjauksen tavoitteiden suuntaisen uuden ymmärryksen rakentumista etävälitteisessä työnohjauksessa.

Puheenvuoromme perustuu Työsuojelurahaston rahoittamaan tutkimukseen, joka toteutetaan Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen ja Oulun yliopiston konenäön ja signaalianalyysin tutkimuskeskuksen yhteishankkeena. Tutkimuksen aineisto muodostuu neljän ryhmän etätyönohjausistuntojen videotallenteista (24 istuntoa) sekä istuntojen arviointilomakkeista. Istunnoissa osallistujien fysiologista aktiivisuutta (syke ja sykevälivaihtelu) mitattiin pulssioksimetrillä.

Työnohjausistuntojen aktiivisista työskentelyvaiheista tunnistettiin 72 temaattisesti erillistä keskusteluepisodia. Näistä valitsimme tarkempaan analyysiin 13 episodia, joissa ilmenettiin oivalluksia tai uutta ymmärrystä. Näiden episodien tunnistamisessa hyödynsimme vuorovaikutuksen analyysin lisäksi ohjattavien numeerisia arvioita työnohjausistuntojen yhteistyösuhteesta sekä heidän sanallisia kuvauksiaan hyödyllisiksi kokemistaan hetkistä.

Analysoimme sekä työnohjaajan että ohjattavien vuorovaikutusta valituissa keskusteluepisodeissa. Olimme kiinnostuneita siitä, millainen vuorovaikutuksellinen konteksti ja osallistujien toiminta edistää oivallusten ja uuden ymmärryksen muodostumista etätyönohjauksessa. Tarkastelimme erityisesti sitä, millaisten vuorovaikutuksellisten strategioiden avulla työnohjaaja edistää oivalluksia mahdollistavan vuorovaikutuksellisen kontekstin rakentumista. Analyysissä kiinnitimme huomiota ohjattavien asemoitumiseen suhteessa toisiinsa ja puheen aiheeseen sekä siihen, miten merkitykset rakentuvat ja muokkautuvat vastavuoroisissa puheenvuoroissa. Analysoimme vuorovaikutusta multimodaalisesti huomioiden puheen lisäksi sanattoman viestinnän. Yhdistimme vuorovaikutusta koskevat havainnot ja osallistujien istuntoja koskevat arvioinnit osallistujien sykkeessä ja sykevälivaihtelussa havaittuihin

muutoksiin ennen oivalluksen tai uuden ymmärryksen sisältävää episodua, sen aikana ja sen jälkeen.

Esittelemme puheenvuorossamme uuden ymmärryksen muodostumista edistäneitä vuorovaikutuksen piirteitä työnohjaajan toiminnan, ohjattavien osallistumisen ja fysiologisen aktivaation näkökulmasta. Kytkeämme havaintojamme toimijuuden, omaäänisyyden ja generatiivisen dialogin käsitteisiin. Pohdimme myös sitä, miten videovälitteisyys vaikutti ohjausvuorovaikutukseen.

Avainsanoja: työnohjaus, etäpalaverit, vuorovaikutus, omaäänisyys, toimijuus, dialogi, psykofysiologia

Kiusaamisen vastaisen työn tehostaminen: Miten tukea kouluja kiusaamisen vastaisen ohjelman toteuttamisessa?

Sanna Herkama, erikoistutkija, Turun yliopisto

Marie-Pier Larosa, erikoistutkija

Inari Harjuniemi, väitöskirjatutkija

Virpi Pöyhönen, erikoistutkija

Elisa Poskiparta, erityisasiantuntija

Christina Salmivalli, professori

Kiusaamista koskevalla tutkimuskentällä on keskitytty selvittämään ohjelmien vaikuttavuutta mutta niiden toteuttamisesta tiedetään melko vähän. Aikaisemmissa tutkimuksissa ei juurikaan ole selvitetty esimerkiksi, millaiset kouluyhteisön voimavarat (capacity) ovat yhteydessä laadukkaaseen toteuttamiseen tai kuinka kouluja voitaisiin toteuttaa sinnikkäässä kiusaamisen vastaisessa työssä. Tässä puheenvuorossa esittelemme IMPRES -tutkimusprojektin (implementation research project), joka tarttuu näihin kysymyksiin 1) kehittämällä näyttöön pohjaavan tukimallin, jonka tavoitteena on vankentaa koulujen kanssa yhdessä heidän kiusaamisen vastaisten toimien laatua, 2) testata tukimallin tehokkuutta ja 3) tutkia muutosta selittäviä mekanismeja.

Kontekstin tutkimukselle tarjoaa Suomessa kehitetty KiVa Koulu -ohjelma, joka on ollut perusopetusta tarjoavien oppilaitosten saatavilla vuodesta 2009 lähtien. Tutkimukset antavat viitteitä siitä, että KiVa-ohjelma vähentää kiusaamista (Kärnä ym., 2011) mutta huomion arvoista on myös se, pitkäjänteinen toteuttaminen vaatii myös tukea. Viimeaikaiset tutkimukset nimittäin osoittavat, että joissakin tapauksissa KiVa-ohjelman toteutus hiipuu vuosien myötä (Sainio ym., 2020) ja koulut kohtaavat erilaisia vaikeuksia ohjelman ylläpitämisessä (Herkama ym., 2022).

Tarjoamme kouluille tukea yhden lukuvuoden (2022-2023) aikana ja tutkimme, lisääkö tuki ohjelman toteuttamista. Tutkimus on satunnaistettu vertailukoe, jossa 12 koululle tarjotaan tukea ja 12 verrokkikoulua toteuttavat KiVaa normaaliin tapaan. Tutkimus on ennakkorekisteröity (ks. doi.org /10.1186/ISRCTN15558617). Oletuksemme on, että tarjottu tuki lisää ensisijaisesti ohjelman täsmällistä toteuttamista, mikä puolestaan voi vaikuttaa oppilaiden raportoimaan kiusaamiseen yleisyyteen.

Esittelemme puheenvuorossa tiiviisti IMPRES-projektin ja kokemuksia tukimallin pilotoinnista.

Erikoistuvien lääkäreiden näkemyksiä moniammatillisen tiimin vuorovaikutuksesta

Emma Sallinen, väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto

Moniammatillisia tiimejä on hyödynnetty jo pitkään terveydenhuollon organisaatioissa, vaikka esimerkiksi sairaalaorganisaatiota voitaisiin kuvata hyvin perinteiseksi ja hierarkkiseksi organisaatioksi. Tämä hierarkian ja moniammatillisten tiimien ketteryyden aiheuttama jännite on läsnä jokaisen terveydenhuollon ammattilaisen työn arjessa, jossa pitäisi pystyä tarjoamaan asiakkaille mahdollisimman hyvää hoitoa. Moniammatillisten tiimien tutkimus on ollut työelämän keskeisimpiä tutkimuskohteita ja onkin selvää, että moniammatillisen vuorovaikutuksen kehittäminen parantaa työn laatua ja terveydenhuollon ammattilaisten työssäjaksamista. Tutkimalla moniammatillisia tiimejä juuri vuorovaikutuksen näkökulmasta avautuu mahdollisuus tarkastella ryhmän ilmiöitä ammattinimikkeiden ja tittleiden takana sekä kehittää arkeen siirrettäviä vuorovaikutuskäytänteitä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on analysoida nuorten erikoistuvien lääkäreiden käsityksiä moniammatillisen tiimin vuorovaikutuksesta heidän erikoistumisjaksojen aikana. Suomessa erikoistuvien lääkäreiden opintoihin kuuluu lähinnä työskentelyä terveyskeskuksissa ja sairaaloissa, mutta mukana on myös teoria- ja johtamisopin- toja. Johtamisopintoihin kuuluu moduuli johtamisviestinnästä, jonka päätteeksi lääkäreiden tuli kirjoittaa essee moniammatillisesta yhteistyöstä. Aineisto koostuu yhteensä 65 esseestä ja näitä esseitä on tarkoitus kerätä myös lisää vuoden 2022 aikana. Aineiston analyysissä käytettiin teemoittelua.

Alustavien tulosten mukaan erikoistuvien lääkäreiden kokemuksen moniammatillis-

esta yhteistyöstä ovat hyvin kahtiajakautuneita. Osa lääkäreistä kuvaa moniammatillista yhteistyötä koko tiimiä yhdistäväksi voimaksi, joka vapauttaa sen toimimaan ilman turhia hierarkioita parhaan mahdollisen hoidon takaamiseksi. Toisaalta osa lääkäreistä kuvaa moniammatillista yhteistyötä mahdottomaksi ideaaliksi tai pakotetuksi trendiksi organisaation johdon suunnalta. Moniammatillinen yhteistyö nähtiin siis enemmän resurssina tai työkaluna, jota tiimi voi halutessaan käyttää eikä niinkään tiimin vuorovaikutuksessa syntyvänä ilmiönä.

Alustavat tulokset osoittavat täten isoa kahtiajakoa myös lääkärien viestintäkäsityksissä. Jos lääkärit näkevät vuorovaikutuksen viestien lähettämisenä ja informaation vaihtamisena, tulee moniammatillisesta yhteistyöstä helposti käsitys työkaluna, jota voi halutessaan käyttää. Kuitenkin osa lääkäreistä kuvasi vuorovaikutusta merkitysneuvotteluina, jolloin moniammatillinen yhteistyökin näyttäytyy enemmän vuorovaikutuksessa näkyväksi tulevana ilmiönä. Tätä kahtiajakoa voidaan viedä jopa lääkärien epistemologian tasolle. Vuorovaikutuksen näkeminen välineenä vai ilmiönä kertoo myös siitä, näkevätkö lääkärit tiedon rakentuvan enemmän realistisesta vai relativistisesta näkökulmasta. Esitelmässä tullaan myös käsittelemään, kuinka tuloksia voidaan hyödyntää lääketieteen viestintä- ja vuorovaikutusopintojen kehittämisessä.

Ratkaisevat ehdotukset asiakkaan ja ammattilaisten välisen yhteistyön rakentajina monialaisissa kohtaamisissa

Tuuli Kalari, sosiaalityön väitöskirjatutkija / INSOTE-hanke,
Tampereen yliopisto

Ratkaisevat ehdotukset asiakkaan ja ammattilaisten välisen yhteistyön rakentajina monialaisissa kohtaamisissa

Suomessa on parhaillaan käynnissä mittava sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus, jonka olennaisia tavoitteita ovat asiakaslähtöisyyden ja monialaisen yhteistyön parantaminen. (Käsite monialainen yhteistyö viittaa tässä sekä eri ammattilaisten ja asiakkaan että eri palveluiden väliseen yhteistoimintaan.) Keskeiseksi kysymykseksi nousee, miten asiakkaat ja ammattilaiset voisivat tulevaisuuden sosiaali- ja terveyspalveluissa kohdata toisensa paremmin ja ratkaista sujuvammin asiakkaan ongelmia, kun he toimisivat kaikki yhdessä monialaisena tiiminä.

Auttamistyön ammattilaisilla on jo nyt vahvaa käytännön osaamista asiakaslähtöisten kohtaamisten rakentamiseen ja asiakaslähtöistä kohtaamista on käsitelty runsaasti myös tutkimuksissa ja muussa kirjallisuudessa. Sama koskee moniammatillisuuden teemaa, ammattilaisten keskinäistä yhteistyötä on tarkasteltu ja pohdittu laajalti. Sen sijaan monialaisia - asiakkaan ja monen eri ammattilaisen välisiä kohtaamisia on tutkittu toistaiseksi vain vähän. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan monialaista yhteistyötä kehittävän ja pilotoivan ryhmän luonnollisessa tilanteessa tapahtuvia asiakaskohtaamisia. Tavoitteena on tunnistaa ryhmän keskustelusta ratkaisevat, yhteistyötä eteenpäin vievät ehdotukset ja eritellä, miten ryhmän toimijat rakentavat yhteistyötä näiden ehdotusten ympärillä.

Aineisto koostuu kuuden eri monialaisen kohtaamisen ääninauhoituksesta. Vuorovaikutuksen tutkimuksen keinoin tukeutumalla aineistosta jäljitetään yksityiskohtaisesti ja konkreettisesti, miten monialaiset kohtaamiset rakentuvat vuoro vuorolta monialaisen ryhmän keskusteluissa. Analyysi tarkentuu ratkaisevien ehdotusten kohtiin, niihin keskustelujaksoihin, joissa joku toimijoista ehdottaa, "mitä voisimme nyt tehdä". Ratkaisevien ehdotusten analyysissä sovelletaan esittävästä taiteesta lainattua improvisoinnin ideaa, joka toimii tutkimuksen teoreettis-analyttisenä välineenä. Improvisaation idea kiteytyy yhteistyötä rakentavaan ja kannatteluvaan vuorovaikutukseen; kun joku tekee ehdotuksen, muiden on sekä osoitettava hyväksyntää ehdotukselle että jatkettava ehdotusta eteenpäin tavalla tai toisella. Improvisoinnin ideaan tukeutuvan analyysin päätulos on, että ratkaisevien ehdotusten ympärille syntyy kyllä yhteistyötä rakentavia kohtaamisia, mutta useimmiten yhteistyö rakentuu vain kahden eri toimijan välille.

